

FROM: VETERANS' ASSOCIATION
1328—87 Ave. S.W. Calgary, Alberta, T2V 0W3, Canada

XXX. ÉVFOLYAM.

CALGARY, ALBERTA, KANADA

1. szám

1977. április hó 30-án

Bajtársi Levél

**A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG
KÖZPONTI TÁJÉKOZTATÓJA**

ALAPÍTOTTA 1948-ban néhai vitéz Karsay Jenő alezredes

Kiadja:
a MKCsBK VEZETŐSÉGE.
CÍME:

VETERANS' ASSOCIATION
of the former Royal Hungarian Gendarmerie
ADMINISTRATION CENTRE
1328- 87th Avenue, S.W.,
Calgary, Alberta, Canada
T2V 0W3

PRINTED MATTER

**A M. KIR. CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG. — MKCsBK —
Alakult 1948-ban**

Világszervezetünk hivatalosan bejegyzett jótékony célú társadalmi egyesület Kanadában:

Ontárió tartományban: Royal Hungarian Gendarmerie Veterans' Benevolent Association. No.10, Liber 1163 Province of Ontario. Toronto (ont.) 1962. szeptember 27.

Quebec tartományban: Association des Veterans Gendarmes Royaux Hongrois, MKCsBK. No. 96 Libro C-268, Quebec, (P.Q.) 1e decembre 1972.

Alberta tartományban: Veterans' Association of the former Royal Hungarian Gendarmerie. No. 8775, Edmonton, Alberta, 28th October, 1975.

A MKCsBK VEZETŐSÉGE:

Vitéz baranchi **Tamáška Endre**
MKCsBK vezető

Keresztes Lajos
MKCsBK ügyvezető

A MKCsBK Vezetősége önként és önzetlenül intézi világszervezetünk tájékoztató, nyilvántartó és segélyügyi szolgálatát.

FELADATAINK:

- 1./ Bajtársainkkal az összeköttetést fenntartani, érdekeiket képviselni, összejöveteleinkről és a személyi változásokról őket értesíteni.
- 2./ Előadások, ünnepélyek társasvacsorák rendezésével anyagi alapot teremteni és ebből rászoruló bajtársainkat és hozzátartozóinkat segíteni.
- 3./ Ápolni a szolgálati ideálokat és kegyelettel megőrizni emlékét a volt M.Kir. Csendőrség azon tagjainak, akik a törvény és a rend szolgálatában az emberi szabadságjogok és a közbiztonság védelmében Hazájukért áldozták életüket.
- 4./ Az állampolgári jogok és kötelességek megismerése és teljesítésében segíteni.

(Folytatás a borítólapon utolsó előtti oldalán)

TARTALOM

1. A MKCsBK Vezetőség hírei.	
Vitéz Baranchi Tamáska Endre: Az Ügyvezetői törzs munkájának elismerése. Működési idejének kiterjesztése	3
1977 Csendőrnapra	5
Keresztes Lajos: A Vezetőség elszámolása 1976.I.1—XII.31 ..	6
2. Tanulmányok, cikkek, leírások, versek.	
Sy — Ky: Újévi ima	7
Néhai vitéz Karsay Jenő: Bajtársak!	8
Vitéz Király Gyula: Kikelt a mag	10
Szelei József: Harmincadik évforduló	11
Vitéz Nagy Lajos: Emlékforgácsok	14
Vitéz Szombathy Lajos János: Tejleves	17
Bakonyi-Molnár Béla: Első parancsnokom emlékére	19
Noel Péter: Az egyetemi rohamzászlóalj kitörése	20
Deme Lajos: A Magyar Nemzeti Bank csendőrkülönítménye	23
Dr. Nagy-György István: Magyar kultúrélet Kellerbergben	27
Bajtársaink levelei alapján: Muraparti séta	29
Rt. Hon. John G. Diefenbaker: Üdvözet	33
Magas István: Szabadságot Magyarországnak! Szabadságot minden nemzetnek	34
Vitéz Baranchi Tamáska Endre: Az igazi Kossuth címer	36
Kultsár Lajos: A háború és annak okai	38
Nemesmonostory Jenőné: Mentő szálak (Vers)	42
Móra Ferenc: Feltámadás vasárnapja	43
3. Közösségi, egyesületi és társadalmi események.	
Beszámoló a Csendőrnapi, Hősök napja és más összejövetelekről	45
A magyar élet eseményei világszerte	52
4. Bajtársi hírek.	
Ifjuságunk az élen	63
Tagfelvétel, kitüntetés, elismerés, képesítés, megbízás	65
Látogatások	67
Születések, házasságok, gratuláció	68
Betegségek, felgyógyulások	69
Halottaink	72
5. Értesítések.	
Könyvismertetések	79
A Múzeum hírei	84
A Vezetőség levelesládájából	87
Pénzküldemények nyugtázása 1976. IX. 1 — XII. 31-ig	95

VBTE-vez.

1/1977

**A MAGYAR KIRÁLYI CSENDŐR BAJTÁRSI KÖZÖSSÉG
VEZETŐJE**

vitéz barachi Tamáska Endre MKCsBK vezető,
1534 Park Blvd., Pittsburgh, Pa., 15216 U.S.A.

Keresztes Lajos Úrnak,
a MKCsBK Ügyvezetője,
Calgary, Alberta, Kanada.

Kedves Bajtársam!

Az Újesztendő küszöbén szeretettel köszöntöm és megköszönöm Bajtársamnak azt az áldozatkész munkát, amit az elmúlt másfél év alatt végzett. Jól tudom, hogy a munka nem könnyű és igen sok fáradtsággal jár, de az legyen a megnyugtató érzés, hogy az a munka, amit bajtársaiért tesz a MKCsBK keretein belül, már az elmúlt másfél év alatt is meghozta gyümölcsét. A befutó levelek azt mutatják, hogy igen jó munkát végzett mind Ön, mind pedig a segítségére lévő Ügyvezetői Törzs minden tagja.

Közösségünk nevében itt köszönöm meg a Bajtársaknak áldozatkész és eredményes munkáját. Adja az Úristen, hogy még sokáig tudjanak ilyen aktív munkát kifejteni.

Közeledünk a M. Kir. Csendőrség alapításának 100. évfordulójához. Kérem gondolkodjék, hogy ezt a kiemelkedő alkalmat hogyan tegyük majd örökké emlékezetessé. Ez — úgy érzem — kötelességünk, hogy ezt az eseményt Testületünk története számára maradandóvá tegyük. Nekem is vannak elgondolásaim, s majd egy legközelebbi körlevélben a csoportok (szórványok) számára meg fogom írni. Természetesen minden erre vonatkozó javaslatot örömmel fogok majd venni és az ügyvezetői törzssel majd kiértékeljük a csoportvezetők indítványait.

Addig is Bajtársamnak, mind az Ügyvezetői Törzs tagjainak, mind pedig Közösségünk minden tagjának kívánok az 1977 évre eredményekben gazdag, boldog Újesztendőt.

Híven, becsülettel, vitézül!

Pittsburgh, Pa., U.S.A., 1977. január 9-én

Kedves Bajtársaim!

1975. IV. 21-én kelt 8/1975 sz. körlevelemben beszámoltam a febr. 5—
ápr.21-ig megtartott ügyvezetői választás eredményéről, mely szerint az
MKCsBK ügyvezetője Keresztes Lajos főtorm. lett az elkövetkező két év
tartamára.

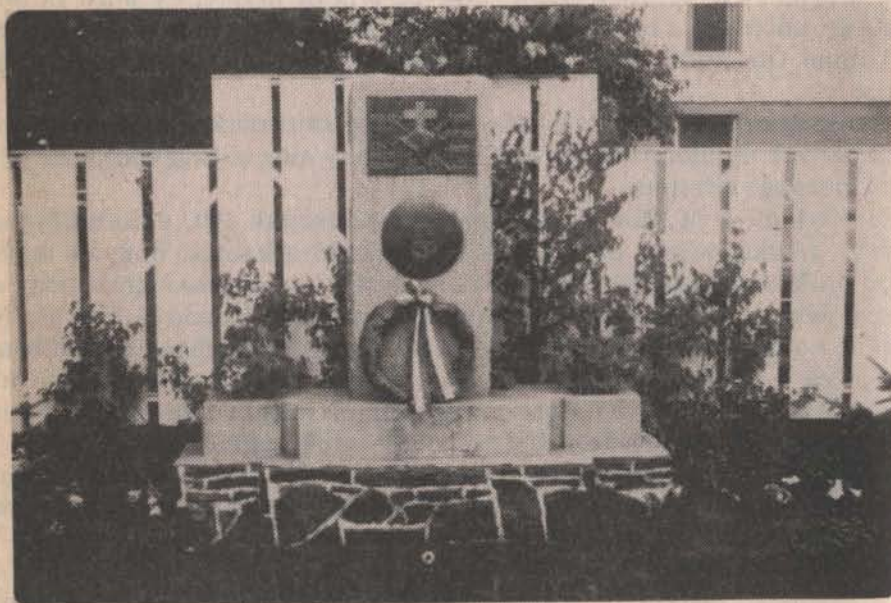
Ügyvezető bajtársunk Hozzá intézett levelemre kifejezte, hogy a M.
Kir. Csendőrség alapításának 100. évfordulójáig mind az ügyvezetést,
mind pedig a B.L. szerkesztését és kiadását vállalják.

Igazi csendőr és bajtársi elhatározás volt. Adjon Isten Mindnyájuknak
jó egészséget, hogy a nem könnyűnek mondható feladatot tovább tudják
végezni Közösségünk további zavartalan működésének érdekében.

Híven, Becsülettel, Vitézül!

Pittsburgh, Pa., USA., 1977. január 31-én

vitéz Baranchi Tamáska Endre s.k.
MKCsBK vezető

Magyar Hósi Emlék Calgaryban (Alberta, Kanada.)

Kedves Bajtársaim!

A Csendőrnapon szétszórtságunk és a távolságok miatt csak lélekben
lehetek Veletek. Kívánok Mindnyájotoknak egy szerencsében gazdag
esztendőt és a MKCsBK keretében pedig további megerősödést, bajtár-
si összefogást és a csendőr névnek további erősödést. Aki szerepet vál-
lalt ebben a komoly munkában az minden elismerést megérdemel, aki
pedig tagja lehet ennek a Közösségnek, tartsa ma is csendörkötelességé-
nek, hogy a Közösségünk munkáját — úgy, ahogy tudja — erkölcsileg,
anyagilag, munkájával segítse. Ez legyen előttünk ma is és ne feledjük
csendőr jelszavunkat:

Híven, Becsülettel, Vitézül!

Pittsburgh, Pa., USA., 1977. február 14-én,

vitéz Baranchi Tamáska Endre s.k.
MKCsBK vezető

ELSZÁMOLÁS

A MKCSBK Központi Ügyvezetőséghez 1976. január hó 20-tól-1976. december hó 31-ig Calgaryba érkező Bajtársi adományok bevételéről, kiadásáról és maradványáról.

T á r g y	Bevétel	Kiadás	Maradvány
Áthozat 1975 évről	1105.74	0.00	1105.74
1976 évre BL-re	4639.88	2922.55	778.45
Segély Alapra és		474.05	0.00
Ügyvezetésre		464.83	0.00
Múzeumra	61.57	61.57	0.00
Harcunkra	36.00	36.00	0.00
1976 évi összesen:	5843.19	3959.00	1884.19

azaz Egyezernyolcszáznyolcvannégyszáz és 19 cent.

Calgary, 1976. december 31. *Szelei József*
pénztáros

Az 1976 évi elszámolást felülvizsgáltuk, a visszatért pénzesutalványokat és bankfolyószámlákat előtaláltuk. A fenti összesített kimutatás a MKCSBK Központi Ügyvezetőség pénztárbetétkönyv, bankbetétkönyv és a részletes kimutatás adataival megegyezik, hitelességét igazoljuk.

Calgary, 1977. január 8.

Kisgyörgy
pénztárellenőr.

Farkas György
pénztárellenőr.

Hervé
ügyvezető.

1977 Újévi ima

Idegen földről — mely mostan új hazám
Magyarok Istene, Hozzád száll imám.
Nemzetem szenved igazságtalanul,
Lelki egyensúlyuk így ám felborul.
Istenem, ne vigyed őket kísértésbe,
Az ellen letaszít a mély sötétségbe!
Adj kitartó, bátor áldozatkész lelket
és sok verejtéktől edzett nagy türelmet.
Figyelmezz rám és hallgass meg engem
Bocsásd meg bűneinket Istenem.
Látod, hogy körülvették a durva elnyomók
Bilincset vertek rá a vörös poroszlók.
Nemzetem zsarnok hatalom rabja lett,
Kiszabtak rá sok kegyetlen ítéletet.
Hoztak rá átokkal telített végzetet,
Tibortak észt, lelket és mennyi életet.
Szabadságtól fosztott rabszolgaként élnek,
Ha vétkeztek Tőled szabadulást kérnek:
Tündöklő, napfényes színed elé járunk,
Irgalmaddal oldd fel az ő szolgaságuk!

BAJTÁRSÁK!

Harmadszor szólunk Hozzátok! Vizsgálódásaink közepette ugyanis az a meggyőződésünk, hogy nem értettetek meg egészen bennünket, avagy külső erők behatása miatt kételkedtek céljainkban!

Ismételjük! Egyedüli célunk bajtársi összefogás keretében az arra rászoruló bajtárs megsegítése. Csak e célból és nem magán, avagy egyéb okból kértük anyagi támogatástok, ki-ki annyit, amennyit tud, adjon. Számadásainkba bármikor betekintheztek és ha ezt nem tennétek, úgy félévenként írásban fogunk tájékoztatást küldeni a befolyt pénz mikénti fölhasználásáról.

Bármit beszéljenek tehát a külső erők — politikai párthoz csatlakozás, magáncélból pénzgyűjtés, mozgalomban részvétel, egyéni akció — ne üljetek föl. Bizzatok a Bajtársi Asztaltársaság vezetőségében, melynek célját a szeretet fakasztotta lelkünkben és aki szeret, az él és élhet, aki pedig elégtelenséget támaszt és gyűlöl, az maga is elégtelenné és gyűlöltté válik. Csak ha összefogunk és fogyasztókat egyéni erőinket a nemes cél érdekében egyesítjük, válik valóra mindannyiunk hő álma; Hazánkba való visszatérés egységben!

Kutassatok tehát bajtársaink után tovább és közöljétek adataikat, hogy erősödjünk.

Tudomástokra adjuk ezúttal, hogy 65 bajtárs címe áll ezideig rendelkezésünkre! 24 bajtárs befizetett szeptember 10-ig 539 Sch-et, melyből 100 Sch-et használtunk fel segélyezésre! Hazánkból újabban kijött bajtársak közül 5 fő vállalt munkát.

Közöljük azt is, hogy „N Y U G A T” — Westen Graz Postfach 400 számra jelentsétek be gyermekeitek nevét, születési adatait 18 éves korig bezárólag, valamint azt, hogy ha iskolába jár, hova és melyikbe! A nevezett itt megjelenő magyar lap az UNICEF akcióba kapcsolódott be, hogy a sinylődő magyar gyermekek folyamatos ruha és élelmiszer segítségben részesüljenek.

Most pedig búcsúzunk azon reményben, hogy megértettük egymást, munkánkban segítségünkre lesztok és összefogásunkkal példát mutatunk

az emigrációban sinylődő, de nagyon is széthúzó többi magyaroknak. —
Graz, 1948. szeptember 10.

Bajtársi üdvözlettel
Karsay s.k.
a volt magyar csendőrök grazi
Bajtársi Asztaltársaságának
elnöke!

(A szerző, néhai bajtársunk, 1948—1964-ig szerkesztette és később feleségével együtt minimális anyagiakkal, könyvformában adta ki a B.L.-t és áldozatos munkásságukkal tartották fenn az összeköttetést az öt világrészbe szétszóródott bajtársak között.)

Jegenyész Pál m.kir.cső.törm.

vitéz Király Gyula

Amikor az Asztaltársaság megalakult a szerző börtönökből és haláltáborokból kiszabadulva fiával együtt erdőt irtott az Alpok erdőségeiben sovány kenyérkeresetként, majd templomokat restaurált, s kötött ki a klagenfurti (Karinthia) menekülttáborokban. Ekkor vette föl az összeköttetést v. Karsay alez-sel, s működött vele együtt, olykor tanácsadói minőségben. 1960—1964-ig MKCsBK Vezetője volt, azóta örökös tiszteletbeli vezetőnk.

Kikelt a mag

1947—1977

Két világháború dübörgött át Hazánkon és szántotta, forgatta fel egész nemzeti létünket. Mi egyiket se akartuk. Az I. Világháború hazátlanná tette és nyomorba kergette az elszakított magyar lakosságnak tekintélyes részét. A második után menekült a megmaradt Csonkamagyarországból is aki csak tudott, s ahogy tudott, ezer számra. Utoljára a katonák és a csendőrök, akik fegyverrel a kezükben fogadták a támadó és istentagadó tömegeket.

Hazátlanul, talaj nélkül és üres tarisznyával érkeztek a magyarok kétségbeesve, szomorúan, hitevesztetten. Grazba is jutott belőlük néhány csendőr, akik pusztá életüket mentették az egész m.kir. Csendőrség halálraítélése következtében. Az erős hitben, hűséges hazaszeretettel, hivatástudatban nevelt csendőrök voltak az elsők, akik felocsudtak a reménytelenségből és cselekedtek. Összefogtak és 1947. VI. 21-én megalakították a grazi Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaságot, s hozzáfogtak az üldözött és menekült bajtársak és magyar testvérek felkarolásához és támogatásához. Ahogy csak tőlük tellett, szállást, munkahelyet kerestek számukra, s míg az sikerült, megosztották velük mindennapi falatjukat. Azután biztatták őket, hitet öntöttek lelkükbe, tanáccsal látták el, tájékoztatót adtak ki és megtettek mindent, hogy visszaadják őket önmaguknak. Az Asztaltársaság alapítója és első elnöke Jegenyész Pál főtörm volt, aki kivándorlásáig lelke volt ennek a kiváló együttesnek.

A jól elvetett mag kikelt. Hatalmas tölgy lett belőle, s most itt áll előttünk és MKCsBK a neve. Az egész szabad világra kiterjeszti a Grazban elkezdett tevékenységet. Mi ennek a hatalmas tölgynek a tövében állunk, tisztelgünk előtte, s a kiváló magvetők előtt. Bajtársak, büszkék vagyunk Reátok és köszönjük áldásos munkátokat. Ezen a szép harmincadik évfordulón kérlek Benneteket Bajtársaim, fogjunk össze és mentsük át ezt a szép lombos tölgyfát egy boldogabb magyar jövő számára.

Szelei József

Harmincadik évforduló

Az évfordulót mindig események előzik meg. Így történt a II. Világháború elvesztése idején a m. kir. honvédség, csendőrség, rendőrség Nyugatra szorult egységeivel, kiket a háború beszüntetése Ausztria, vagy innen nyugatabbra eső területen ért.

A megszálló csapatok a győzelem mámorába merülve háborús bűnösök után kutattak. Általános szabály nem volt náluk, helyenként különbözőképpen intézkedtek. A magyar hareoló csapatok egy részét hadifogolytáborba, másik részét (menekült) hontalan táborba helyezték el. Ha valakit névszerint kerestek, háborús bűnösnek minősítették és szövetségeseiknek kérésére ki is adták őket. Voltak olyan esetek is kezdetben, amikor csapatrészeket őrszolgálatra és díszőrségben alkalmaztak. Ez a helyenkinti megszálló táborparancsnokoktól függött.

1947 tavaszán Graz városában szétszórta több csendőr család és családtalan, a Geindendorfgürtel-i magyar Barakban pedig tizenhárom magyar család, köztük két csendőr család tartózkodott. Az ő részükről a háború ott ért véget. Amint csak lehetett munkába helyezkedtek el. Egy magyar kőműves vonta magára a figyelmet, akit úgy a munka helyén, mint a Barakban egy kis csoport követett. Jóságáról, atyai szerető segítőkészségéről tanúsított bizonyossága miatt nagyra becsültek. Hirnevessége csakhamar az ország határán is túlterjedt. Kiváló bajtárs, lelkitámasza a honvéd bajtársaknak és a polgári menekülteknek egyaránt.

Az akkori kritikus helyzetet megítélve egyik fiatal csendőr bajtárs indítványára 1947. június 21-én Grazban, a Mura folyó túlsó partján lévő kis vendéglőben heten magyar királyi csendőrtiszthelyettesek összejöttek azzal a szándékkal, hogy megalakuljanak és megszervezzék a Segélyalapot, hogy a közösen összeadott pénzből tudják segíteni a menekült bajtársakat és megszervezzék a bajtársak közötti összeköttetést.

Egyik újságíró barátjuk segítségével szervezési engedélyt kértek a grazi rendőrkapitányságon, ahol azt mondták, hogy jelenleg sem szervezési, sem gyülekezési engedélyt nem adhatnak senkinek sem, hanem ha már beszélgetni akarnak, Kaszinó és vendéglői asztaltársaság megalakulásához engedély nem szükséges, így alakult meg a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Asztaltársaság, ahol egyik főtörzsörsmester bajtársat az Asztaltársaság vezetőjévé és a bajtársi levelezés szerkesztőjévé választották.

A magyar menekültek a legnagyobb számban 1947 július és augusztus hónapokban, semmi nélkül, csupán az életük megmentése érdekében menekültek át a határon és érkeztek Ausztriába.

Hasonló állapotban érkezett vagy húsz csendőrbajtárs is Grazba a magyar Barakba, egy ismert név után kutatva, majd segítségét, munkával való elhelyezést, tanácsot, útbaigazítást kértek tőle. Legtöbbjüket a kö-

művesek mellé segéd munkásként helyezték el, akik pedig tovább menni kívántak, azokat jó tanáccsal, útiköltséggel és pár napi élelemmel is ellátta. Miközben a vezető főtörm. bajtárs arra gondolt, jó is hogy már megalkultak és a Segélyalap gyűjtést megszervezték, mert már a kezdet kezdetén is nagy szükség van rá.

A csendőrbajtársak felkutatását megkezdték. Eleinte kettő, később négy oldalas lapokat szerkesztettek a már fentebb említett újságíró barátjuk segítségével, azokat írógéppel sokszorosították, mert sokszorosító gépük nem volt, postázták és küldték széllyel a már ismert csendőrbajtársak címére, kérve segítségüket az érkező bajtársak segélyezésére. Ez a névtelen kis újság első száma 1947. november 1-én a vezető főtörm. bajtárs szerkesztésében került kiadásba.

Az Asztaltársaság működése a létszám növekedésével hamarosan felendült. A bajtársak által másvidékről is küldött Segélyalap összegből, már egyes rászorult bajtársaknak kamatmentes kölcsönt is tudtak adni, amit a bajtársak munkabajutásuk után visszafizettek.

Egy alkalommal 1948 október havában a szentmiséről kijövet alkalmával a templom előtt a kijárással szemben a csendőrök egy csoportban álltak. Egyik fiatal csendőr egy rosszul öltözött alacsony termetű polgárruhás férfi személyre mutatva, az Asztaltársaság vezetőjének azt monddta, hogy azt az urat mint csendőrtisztet ismerte, de a nevét nem tudja. Erre a vezető főtörzsörmeister hozzá ment és szabályszerűen jelentkezett mire ő is név és rendfokozata szerint bemutatkozott. Ezután az Asztaltársaságot vezető főtörzsörmeister kifejtette az Asztaltársaság egy éves működését és az Asztaltársaság vezetésének átvételére felkérte, amit alezredes úr elfogadott.

Ezután tisztújító választást tartottak, ahol alez. urat az Asztaltársaság vezetőjévé, az előző bajtársat pedig az Asztaltársaság ügyvezető, pénztáros és a Bajtársi levelezés szerkesztőjévé választották.

Az összejövetelek alkalmával párszor vitatták, hogy nevet kellene adni a név nélküli kis újságnak és úgy kiadni, de az erre vonatkozó javaslatok nem voltak elfogadhatók. E célból a szerkesztő főtörm. bajtárs egy alkalommal Grazban élő táborigazgató prelátus kanonok úrral történt beszélgetése alkalmával kanonok úrnak elmondotta, hogy van nekik egy levelük, de nem talál nekik elfogadható nevet. Kanonok úr azt kérdezte, hogy kihez akarják küldeni a levelet? A szerkesztő felelte, hogy a bajtársakhoz. Kanonok úr erre azt mondta, akkor legyen bajtársi levél és a szerkesztőnél lévő elkészített négy oldalas levelet a kanonok úr megadta. Ekkor kapta a névtelen kis újság a nevét. A Bajtársi Levél név alatt kiadott első számú B.L. 1948. november 20-án lett kiadva, melynek szerkesztésénél az új vezető alezredes bajtárs is segédkezett. Az 1947. június 21-től — 1848. november 19-ig kiadott leveleknek nem volt neve, de a kezdete 1947. június 21-ike volt. Szerkesztője 1947. június 21-től — 1951. május 3-ig egyik alapító főtörm. bajtárs volt. Ezen Bajtársi Levelek borító „Fejléceit” egy másik főtörm. bajtárs rajzolgatta.

A szerkesztő főtörm. bajtárs 1951. május 3-án a B.L. iratait, 1948. nov.

20-tól — 1951. május 3-ig megjelent Bajtársi Leveleket bekötvé mint emléket, a sokszorosító gépet, a MKCsBK pénzkészletét (2529 Schilling 20 groschen-t) és más egyéb apróságokat egyik nyugállományú altábornagy úrnak a MKCsBK akkori vezetőjének átadott és 1951. október 6-án elindult Amerikába, ahol véglegesen letelepedett.

Az elmúlt harminc év alatt erről a B.L.-ben és más helyen többször jelentek cikkek, de mindenütt év elírások vannak. A helyes időbeli sorrend: A Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaság és a Bajtársi Levelezés, mely egy év után Bajtársi Levél nevet kapott, 1947. június 21-én Grazban, a Mura folyó partján lévő kis vendéglőben alakult meg és működött 1949. november 1-ig. Az Asztaltársaságot ezen a napon, mint az öt Világészre kiterjedő központi irányítást a Magyar Királyi Csendőr Bajtársi Közösség névre változtatták, illetve szervezték át. Ez a változás az 1949. november 10-én kelt 14. számú Bajtársi Levélben megjelent.

Az elmúlt harminc év alatt úgy a vezetés, mint a B.L. szerkesztés többször cserélt gazdát, de a kitűzött cél sohasem változott. E célból átadom a szót a szerkesztőnek, így hangzik:

„Egy éves a Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaság”.

„1947. június 21-én hét magyar csendőr jött össze itt Grazban, hogy elvessen egy mustármagot: a magyar csendőr bajtársi összetartás magvát. Bizony nagyon fáradtságot és sok sok akadállyal teli munka után ült össze ez a hét csendőr bajtárs, de azzal a szent elhatározással, hogy minden nehézségen, minden megnehezítéssel keresztül itt idegenben is megteremtik az otthoni legendás Csendőrbajtársi szellemet.

Büszkén jelentjük, hogy az a kis mustármag meglapult az idegen földben és kicsirázott, majd nőni kezdett és ma már, hála a Mindenhatónak terebélyes fává lombosodott. Valamint hogy egy év alatt az ausztriai törzsön kívül: Németországban, Franciaországban, Angliában és Kanadában vannak jelentékeny csoportjaink, de Olaszországban, Argentínában, Brazíliában, sőt Ausztráliában is számontartjuk csendőr bajtársainkat és állandó érintkezésben vagyunk velük.”

A megalakulás és a Bajtársi levelezés HARMINCADIK évfordulója alkalmából adassék tisztelet: a Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaság (ma MKCsBK) és a Bajtársi Levél szerkesztését megalapító hét magyar királyi csendőrtiszt helyetteseknek, 1948-ban hozzájuk csatlakozott néhai csendőralezredes bajtárs, valamint a már említett néhai újságíró barátjuk tiszteletének és a fejléceket rajzoló főtörm. bajtársnak, ÜTTÖRÖKNEK, SZERVEZŐKNEK, ALAPÍTÓKNAK, ÉPÍTŐKNEK, SZERKESZTŐKNEK, VEZETŐKNEK, akik akkor már fegyvertelenül, de ELSŐK a sok közül egy magas cél érdekében, régi jelszavukhoz méltóan, HIVEN, BECSÜLETTEL, VITÉZÜL dolgoztak.

Most mikor időben is úgy írom le a kezdetét ahogy az megtörtént, hozzá nem adhatok, mert az 1949. június 19-én kelt Bajtársi Levélben Ti már mindent ELMONDTATOK.

Befejezésül annyit még mondhatok, hogy az 1947. június 21-én elvetett mustármag gyümölcse azóta már HARMINC SZOR is beérett, le is aratott.

Nyugaton, 1977. június 21-én.

vitéz nemes Szinay Béla m.kir. vezérőrnagy
1880—1948

vitéz Nagy Lajos:

Emlékforgácsok

(Részlet az író „Három Tábornok” c. kiadás előtt álló művéből.)

Schill Ferenc vörgy. tragikus halála után a m.kir. Csendőrség vezénylő tábornoka vitéz nemes Szinay Béla vörgy. lett. Vitéz Szinay mint a csendőrség felügyelője szívvel, lélekkel és lángoló hazaszeretetével össze tudott forni csendőreivel. Féltünk tőle, mint az ördög a tömjénfüsttől, de szeme egy intésére a halálba lettünk volna képesek menni érte, mert annyira szerettük.

Kaposvárott egyik szemléje alkalmával azt kérdezte az osztpk. alezredestől, hogy van-e az osztálya területén „minta-örs”? Igen, van, jelentette az osztpk. minta-örsöm a nagybajomi örs, parancsnoka Horváth Kálmán III. tiszthelyettes. A cső.fel. úgy rendelkezett, hogy kíváncsi erre a minta-örsre és az osztpk. kíséretében elutaztak Nagybajomba.

Jó későre járt már az idő, mikor a Jákó-Nagybajom vasútállomásra érkeztek, ahonnét egy göthös, dökögös vízözönelőtti „alkalmatosság”

vitte tovább az utazókat, lévén Nagybajom község 3 km-re a vasúti indóháztól. v. Szinay vörgy. jól ismerte a maga fajtáját. Tudta, hogy csendőrei beszervezik a vasutast, postást, kisbíró, nehogy meglepje őket a „meglepő”-re érkező előljáró. Ha a szakpk. alhdgy.-tól kezdve a vezénylő generálisig valaki, nem az örshez tartozó személyiség szállott le a vonatról, vagy telefonon előfogatot igényelt . . . pillanatok múlva már tudták az örsön és lett olyan tisztogatás, mint necpáli Justh András ezds., a miskolci VII. ker. pk-a írta: „ . . . még a sertések körmeit is kikardlagozták. Én voltam minden esetben meglepve a ragyogó rend és tisztaság láttán, nem pedig a meglepni akart csendőrök . . . ”

Így hát szépen, gyalogosan bandukolt a két úr. Lassan maradoztak a kilométerek és a nagy ritkán szembejövő, későre maradt atyafiak ugyancsak elcsodálkoztak az aranygombos „kódisosokon”, akiknek még egy busz bilétára se tellett.

Mint minden az életben, a kilométerek is elfogytak és odaértek az örszlaktanya kapuja elé, melyet lévén éjszaka, zárva találtak. Rángatták a csengő zsinórját, de még egy lélek se mozdult odabent. „Úgy látszik, hogy ezek itt mind meghaltak . . . ” mormogta magában az osztpk. Császár alez. Már jó ideje álldogáltak az infamis kapu előtt, s a karjuk is elfáradt a csengőzsinór rángatásában, mikor a sötétből csak megszólalt egy borizú hang: „Úgy vélem, idegenek tetszenek lenni és nem ismerik a csendőr urak reguláját. Hát csak húzakodjanak neki egy kissé a föld erányába, oszt nyúljanak be a kapu ráamája alá, ott meglelhetik a kulcsot . . . No, sten áldja meg Kigyelmeteket.” A sötétből még hallani lehetett az útbaigazító kocogását, s utána éjjeli csend lett.

Az örs konyhájából világosság szűrődött kifelé. Beléptek, hol egy élemedett asszonyság, az örsfőzőnő szénapolyva levében kurálta sebes lábait. „Aggyon Isten, mama” köszöntötték, hol vannak a csendőr urak . . . egy moccanást se hallani, pedig nemcsak csengettünk, de valósággal harangoztunk is? Julis néninek a szívverése is elállott ijedtében, mikor meglátta a kérdezősködő úr nadrágján a piros csikot . . . Teremtő Úr-isten, most segélj, imádkozott befelé. Nem mai csirke ő a csendőrösökön. Hegyet lehetne rakni a sok darás nudliból, amit ő megfőzött, pláne összpontosítások idején a csendőr uraknak. Viszont azt is tudta tapasztalatból, hogy az éjszaka jött generális egy csendőrösön olyan, mint a hascsikarás, mindkettő után jajgat az ember. „Hol vannak a csendőr urak . . . talán valami baj van, hogy valamennyien szolgálatban vannak” érdeklődött Császár alez. „Alásan jelentem a mélt’ uraknak nem, nincsen különösebb baj, csak kicsinkét, éppen pár percre hogy elmentek Selymes Tóth György bíró uram leányának esküvőjére. Tetszenek tudni, annak a Selymesnek, aki maga is csöndér volt, oszt most bíró ittentég.” Hát a napos — kezdett mérges lenni az osztpk. Julis néni nem azért ette meg kenyere javát a csendőrök között, hogy őt egy alezredes aki még csak nem is generális zavarba hozza. „Tán a Gombóc csendőr urat tetszik érdeklődni? Hát ippen egy fertály órája küldtem el Selymesékhez, hogy hívná haza Basa örm. urat, a gazdálkodás vezető, mert igenest

érezni a hordóskáposzta szagát, gondolom meg kéne mosni és igen nehéz a nyomó-kü . . . ”

v.Szinay vörge. és Császár alez. kint az udvaron tanakodni kezdtek. Végül is úgy döntöttek, hogy elsétálnak a lakodalmas ház felé és megnézik csendőreiket szolgálaton kívüli állapotukban. Lassan közeledtek a lakodalmas ház felé. Befurakodtak a kívülálló kíváncsiskodók közé, mikor egy fiatal legényke szólította meg őket . . . Ugye az urak Kapusból valók? Hallottam, amikor az imént Julis néni, az őrsfőzőnő bekiabált az ablakon. Basa őrm. úrnak, hogy izibe haza, mert Kapusból még a generális is itt vóna. Én a kisbíró volnék kérem alássan és csak azért kérdeztem az urakat, hogy ha nem találnák meg a laktanyát, szívesen elkísérem magikat . . . mert a sánta Kártyás suszternek igenest harapós a kutyája, mán a segédjegyző urat is megcsúfította, oszt a suszter háza előtt vezet el az út . . .

„Köszönöm a segítségedet fiam — nyújtotta a kezét v. Szinay vörge. — Derék fiú vagy, nézegesd csak tovább a lakodalmasokat és ha netán baj lenne, jelentsd az őrsön.” A kisbíró kemény haptákba vágta magát. Első levente volt a faluban — tudom én a törvényt, kérem alássan, csak a Kártyás kutyájára legyenek nagyon vigyázattal!

Az őrsön úgy horkoltak a csendőrök, mintha hat nap óta most jutotnak volna ágyba. Az öpk. teljes díszben az őrsirodában várta az előljárókat. Katonásan, röviden jelentette, hogy egy volt bajtárs leánya esküvőjére lettek meghíva. A napost a szakácsnő küldte a gazdálkodás vezetőért és azért nem volt jelen az urak érkezésekor. Egyébként mindenért vállalja a felelősséget és csak azt kéri alázatosan, hogy csendőreinek, különösképpen a próbacsendőr naposnak ne legyen megrovásban részük, mert együtt ment és együtt volt velük a mennyegzős háznál.

v.Szinay vörge. tudomásulvette az öpk. jelentését. A meglepőből nem lett semmi. Mindent a legnagyobb rendben talált, csupán a szemlejegyzőkönyvbe vette bele, hogy a nagybajomi őrsöt törölni kell a „mintaőrök” jegyzékéből.

„Ma sem tudom megérteni — mondotta Szombathelyen az öpk. iskolán történt szemléje alkalmával, hogy a podegráslábú öreg őrsfőzőnő miképpen ért hamarabb a lakodalmas házhoz, mint én és Császár alezredes!”

Tejleves

Hullatja levelét az idők vén fája, szállonganak, hullanak alá az elszárgult levelek, hogy a földet érve visszatérjenek az elmulásból új életet fakasztó édes, meleg anyaföldre. Egy ilyen, elszálló, hulló levelet hozott felém a szél, melyen a következő üzenetet olvasom: Emlékezz a múltadra amíg lehet és őrizd meg emlékeidet. Így jutottam vissza fiatal csendőr koromba, s Rozi néni, őrsfőzőnőkre emlékezem . . .

Immáron jó 30 év távlatából Rozi néni alakja úgy tűnik fel mintha előttem állna. Se kicsi, se nagy, se nem kövér, se nem sovány, nem szép, nem csunya, mindig egyszerűen öltözött és sohasem volt fekete fejkendője nélkül. Az én számomra tagadhatatlanul fontos személy volt, mert vagy hat éven át csaknem naponta ettem az általa főzött, soha meg nem kóstolt és mégis igen jóízű ételeket.

Próbacsendőrként kerültem az őrsre és véglegesítesem után hamarosan ifjú vállaimra tették az őrs-gazdálkodásvezető megtisztelő, bár nem éppen mindenkor hálás teendőit. Parancsnokom, kinek lelki szemei előtt minden bizonnyal ott lebegett a szemlejegyzőkönyvi hátrányos észrevétel, nem is csinált előttem titkot abból, hogy egyszerűen elvárja tőlem az anyagi helyzet fellendítését és így szólt hozzám: „Öcsém, maga elsőként jött ki az iskolából, most mutassa meg, hogy tényleg tud is valamit.” Így. Igenám, de dacára annak, hogy állítólag hiba nélkül „fújtam” a paragrafusok tömegét a SZUT-ból, BTK-ból, Zöldséges-ből, meg a jó Isten tudja hogy még miből, távolról se jelentette azt, hogy én egy pénzügyi és gazdasági zseni vagyok. Mikor felocsudtam a megtiszteltetésből Montecuccoli hadvezér jutott eszembe, aki a háború folytatásához háromszor is pénzt követelt. Igaza volt. Ezért javaslatomra némi megvitatás után felemeltük a tagok anyagi hozzájárulásának összegét, mely emelés nem nagyon szolgálta bajtársaim előtt való népszerűségemet.

A helyes gazdálkodásról annyit már tudtam, még otthonról, hogy a gyomron keresztül igenis lehet „spórolni”. Ebben Rozi néni nekem nagy segítségemre volt. Tele volt segítő jószándékkal ez az áldott lélek. Talán még az őrs tyúkjait is megnyomkodta, hogy szaporábban tojjanak, ne pedig csak, ahogy mondani szokta „vetegessenek.” Olyan megoldások ugyan nem villantak át kutató agyamon, mint a Rovás Róvó név alatt írógató jó bajtársunktól hosszú évekkel ezelőtt a Csendőrségi Lapokban megjelent felejtethetetlenül mulatságos írásaiban olvastam. Egyik remekül megírt elbeszélésében a román származású Lupuj Karácsony próbacsendőr takarékosági szándékból azt kívánta, hogy az őrsfőzőnő tésztát főzzön, mégpedig dinnyés metéltet. Ezen igyekezetem alapján született meg egyik híressé vált ételünk: Paprikás krumpli burgonyával.

Más mentő ötleteket keresve végiggondoltam édes jó anyám hajdani

főztjeit és így jutott eszembe egyik kedvelt ételünk a tejleves. Nyomban meg is mondtam Rozi néninek, hogy ezentúl hetenkint egyszer tejlevest fogunk főzni, miután bőséges és olcsó tejhez tudunk hozzájutni, s főzünk bele jó sűrűn metélttésztát. Szinte már is éreztem orromba szállni a tejleves finoman édes, illatos vaniliás gőzét és láttam magam előtt a szépen csillogó fehéren krémes levet. Ám, valahogy ekkor egy pillanatra úgy tűnt fel nekem, mintha Rozi néni hűséges barna szeme kissé megrebbent volna, de mivel helyeslőleg bólintott, a dolog ennyiben maradt.

Bajtársaimnak másnapra beharangoztam étlapunk újabb kibővítését. Általában helyesléssel találkozott, kivéve a „pipás” Kocsis törzs urat, az örs legöregebb nőtlenjét, aki szívesebben látott volna egy jó erős piros paprikás gulyáslevest, benne hússal bőségesen. Ígértem, hogy hamarosan arra is sor fog kerülni, s azután az édesszájuak örömeivel néztem a holnap, vagyis a tejleves elé.

A másnap el is következett és azzal együtt a várt étkezés ideje. Nem volt szokásom a konyhában fölöslegesen lábatlankodni, de meg nem is igen értem rá az ilyesmire. Vártam a pillanatot, mikor kanalam az illatos lébe meríthetem. Jött is Rozi néni a főzéstől kipirult arccal, s letette a leveses tálát az asztalfőre, a „pipás” törzs úr elé. A tejlevesre elkészült törzs úr megfogta a nagy merőkanalat, belepillantott a mély tálba, s abban a pillanatban, mozdulata kellős közepén nagyhirtelen megállt. Nézte a levest, majd nézte Rozi nénit, majd nagy bajusza alól csodálkozó mély zengéssel jött a kérdés: „Hallja Rozi néni, úgy látszik maga mégis csak kedveskedni akart nekem, és gulyáslevest főzött a csendőr úr tejlevese helyett!” Rozi néni ijedt tiltakozó mozdulattal fordult felém és mondta, hogy ő bizony azt főzött, amit én rendeltem — tejlevest. Hirtelen gyanutól indítva felálltam és belepillantottam a leveses tálba: mondhatom nem hittem a szememnek, mert amit láttam, az zsirosan csillogó, paprikapiros folyadék volt. Megkavartam a merőkanállal a szép piros levet, s íme az alul fehér volt, benne jó sok metélt tésztával. . . „Istenem, mi ez” . . . más nem jött ki a torkomon.

Kedves Olvasóim! Hogy rövid legyen az amúgy is kiadós, rendkívül sok változatos receptet tartalmazó világhírű magyar szakácskönyv Rozi néni jóvoltából egy új recepttel gazdagodott, a paprikás tejleves. Később kiderült, hogy Rozi néni eddig még nem főzött tejlevest, de nekifogott az elkészítésének, s mikor kész lett, bizony sápadtnak találta. S mi az, ha nem a piros paprika, ami a magyaros ételeket olyan kívánatosan széppé, élettől színessé teszi? Már nyúlt is Rozi néni kanala az édes-nemes rózsapaprikás dobozba és így született meg az első magyar paprikás tejleves.

Még csak annyit, hogy mi bizony megettük a paprikás tejlevest nagy nevetések közepette az utolsó piros cseppig. Nem haltunk meg tőle, sőt igen jóízűnek találtuk. Még a „pipás” törzs úr is dicsérte.

Bakonyi-Molnár Béla
volt szolnoki próbacsendőr.

Első parancsnokom emlékére

Mindenkor örömmel várom a Bajtársi Levelünk érkezését és szeretettel, érdeklődéssel olvasom értékes közleményeit. De amikor ahhoz a rovathoz jutok, hogy: „HALOTTAINK”, bizonyos szorongás fog el és aggódva tekintem át, hogy volt előjáróink, feljebbvalóink és bajtársaink közül, vajon kik is hagytak ismét itt bennünket és távoztak az örök Hazába? . . .

E rovatban fedeztem fel vitéz verebélyi Marssó Pál alez. úr elhunytát is. E váratlan hír megdöbbentő s megrendítő mély hatással, szomorúsággal töltött el. Ugyanis Marssó szds. úr volt az én első tiszt parancsnokom az 1927—1929-es években a szolnoki csendőr iskolán. Főleg Ő tőle és beosztott tisztjeitől kaptam, — évfolyamtársaimmal együtt, — az alapképzést s majd ezzel indultunk el valamennyien a csendőri hivatásunk útján!

Vitéz verebélyi Marssó Pál alez. urat, mint embert, csendőrtisztet és bajtársat senki sem tudná a valóságnak megfelelően szebben, tömörebben jellemezni, mint azt K.L. alez. úr tette! Én mégcsak annyit óhajtanék megemlíteni, hogy közel két évtizedes csendőri szolgálatom alatt Ő volt a legmelegebb szívű előjáróm! Végtelen türelemmel, szinte édesapai szeretettel, megértéssel intézte alárendeltjei nevelését s ha kellett a fenytést is! Parancsnokunk jósága ellenére is azért meg volt az iskolánk VASFEGYELME.

A későbbi csendőri szolgálatom úgy hozta, hogy az elbocsájtó 1929-es év után, én többé személyesen soha sem találkozhattam volt iskola parancsnokommal!

Így lelakiszeim előtt ma is az a régi, legszebb férfikorában lévő (: Kb. 37-38 éves:), magas termetű, karcsú, délceg testtartású, kellemes férfias, östuráni magyar arcvonású, sötét szemű s hajú, gondozott kis fekete bajszú fiatal tiszt állt, akit mindenegyes alárendeltje rajongásig szeretett és nagyon büszkék voltunk arra, hogy ilyen jó és csinos ember a mi parancsnokunk!

Mélyen megrendített e gyász hír, szomorú szívvel tisztelgek volt legkedvesebb előjáróm, parancsnokom emléke előtt, de nem búcsúzom el Tőle s vajon miért nem? . . . Egyszerű az ok: Háromnegyed évszázadot már én is leéltem, közelben van az én időm is, hogy esetleg menem kell! . . . Csak egy a kívánságom, ha eljön ez az idő, engedje meg a jó Isten, hogy vitéz verebélyi Marssó Pál alez. úr volt szeretett parancsnokom nyomán s közvetlen mögöttem haladhassak majdan Csaba királyfi legendás útján! . . .

A szerző okleveles mérnök, az edmontoni (Alberta, Kanada) magyar közösség aktív tagja, a Honvédelmi érdekeket szolgáló Alberta-i polgári bizottság (D.C.A.C.C.) szervező tagja, tiszteletbeli csendőr, az ottani rádió útján a Csendőr napról többször megemlékezett.

Az egyetemi rohamzászlóalj kitörése.

Itt ülök otthonomban, kint esik a hó és a B.L.-et olvasom. Nem régen jöttem haza Clevelandből, a magyar világtalálkozóról, hol egy előadást tartottam kutatásomról, a ráknak nagy frekvenciás úton történő felderítéséről és kezelési lehetőségeiről. Ott találkoztam v. Ághy-Asbóth Zoltán cső. ezds., „Öreg Bajtárs”-sal és sok más régi kedves csendőr és katona barátaimmal. Amint üzenetét olvastam és elnéztem arcképét, megint együtt voltam Vele és csendes, nemes gondolkodásával.

Amint a szálló hópelyheket néztem, gondolataim visszaszálltak 1944-be mikor mint az egyetemi rohamzászlóalj 2. századának katonája riadót kaptunk, hogy az orosz betört az Újszentjános kórházig, s egységünk harcban áll. Édesanyámtól elbúcsúzva a berobbantott Margit-híd felett épült pontonhídon át rohantam a rózsadombi Baar-Madass-ban lévő század harcálláspontunk felé. Útközben jelentkeztem a Ganz gyár mögötti zlj. harcállásponton, néhány Vecsey kézigránátot magamhoz vettem. A helyzet tisztázatlan volt, mert senkise tudta, hogy meddig tört be az orosz. Útközben egy mkp. hírvivő felvett és felvitt egészen közel a vonalhoz, hol bajtársaimat megtaláltam. Jelentkeztem Szamody Oláf hdgy. szdpk-omnál, kik már nagyon vártak, mert nem volt rádió összeköttetésük. Az R-3-at rögtön üzembehelyeztem és megindult a forgalmazás. Szerencsére az orosz támadása elakadt és a vonal megszilárdult. Megható volt, hogy a környék lakossága hogy hozta ki az ételt, meleg italt, teát a lyukakban és hevenyészett védőállásokban küzdő bs-ainknak.

A budai harcok során átkerültünk a Vérhalom térre, majd a Pálvölgyi Barlang és a Remete-hegy térségébe. Századunk itt harcolta végig a dicső budai harcokat, melyek során Sipeki Balázs szds. zlj. pk-unk is súlyosan megsebesült. Helyére Nagy Zsombor cső.szds. lépett, aki kitűnő katona ember volt, katonái rajongtak érte. Mikor az orosz már a Széll Kálmán téren volt, parancsra kiürítettük messze előretolt állásainkat, mert a Margit-körúti vonal védelmére lettünk rendelve. Megsebesült szd.pk-unk helyét Babinszky László hdgy. vette át, mikor is megfogyatkozva épületharcra lettünk beállítva. Az oroszoknak ugyanis sikerült behatolniuk a Posta palotával szemben lévő iskolába és néhány házba is. Századunk kapta a parancsot az épületek visszafoglalására. Hajnali sötétben fejlődöttünk föl támadásra és az épület egyik ablak nélküli falának a berobbantásával megleptük az oroszokat és a házat 10 perc alatt visszafog-

laltuk veszteség nélkül. Az iskola épület elfoglalására indított támadás azonban nem tudott tért nyerni, mikor a Várból parancs érkezett, mely a Zárda utcai Margit-körút védelmére rendelt bennünket. A zárda már orosz kézen volt. A támadást, noha hatalmas tüzerő állott rendelkezésünkre, nem tudtuk végrehajtani, mert a Duna áradt, a pincékben fel-tört a víz és a lakosságnak el kellett hagynia az óvóhelyeket.

Ekkor jött parancs a kitörésre. Egy járőrünk hiányával, mely fel-
lódott a földérintésben, átvezényeltek a Széna-térre. Talán egy szakasznyi erő maradt meg zlj-unkból, mindenki le volt gyengülve, de a szellem kitűnő volt. A Széna-téren borzalmas tűzérési és akna-tűzet kaptunk és további veszteségeink voltak. A Széna-téri kórház barát doktorai jártak a sebesültek között halált megvető bátorsággal és kötöztek, adták fel az utolsó-kenetet. Sokan maguk is személyes kísérőivé váltak megdicső-ült bs-ainknak. A kitörés elakadt.

Ekkor maradék rohamzlj-unk lendült támadásra. A Széna-tér jegén át-
korcsolyázva a házak mellett védelmet találtunk és a Törökbástya ven-
deglőben elhelyezett orosz aknászokat megközelítve megsemmisítettük. A pillanatokig tartó zavarban más egységeknek is sikerült átjutni és a kitörés az Újszentjános kórház felé tért nyert. Elfoglaltuk az Olasz fa-
sort, a kórháznál azonban beásott T-34-esek vártak gyalogsági erővel. Nehéz fegyverünk nem volt. Újrarendezés után a Fogaskerekű mentén indultunk el, melynek másik oldalán lévő parkban egy német Tigris pán-
célost találtunk, melynek gyalogságát kilőtték és egyedül maradt, de menni tudott tovább. Elküldtük az Újszentjános kórház felé, hol megle-
petésszerű oldal támadással sikerült neki az ott beásott tankokat meg-
semmisíteni, úgy hogy kitörésünk haladhatott előre. Elértük a Sváb-
hegyet, a villákban megsemmisítettük az orosz főpság. autóit és ellátá-
sát és elláttuk magunkat fegyverekkel, lőszerrel és élelemmel. Ekkor már hajnalodott. A kilátónak vettük az irányt és mély hóban törtünk előre sok hozzáncsatlakozott asszonnyal, gyerekekkel. Sok sebesült volt közülük. Néhány kisebb támadástól eltekintve, melyeket könnyen vissza-
vertünk elértük a kilátót. A kilátó előtt megsebesültem. Egy mély hóval borított völgyön haladtunk át, mikor orosz géppuskatűzet kaptunk. Egy fiatal német katona elesett mellettem, s lehajoltam, hogy felsegítsem, mikor a következő lövedék a ballábamon ment keresztül és a szegény né-
met fiú fejében kötött ki. Azonnal vége lett. A kilátót elérve pihenőt tar-
tottunk. Ekkor már kb. egy ezred erő gyűlt össze mindenféle egységekből. Zlj-unkból talán két raj maradt meg. Nagy Zsombor ott volt, mindig buzdított bennünket, a szellem kitűnő volt, de halálosan ki voltunk me-
rülve. A zsákmányolt ételektől megerősödve, az esti sötétséget kihasznál-
va, géppisztolyainkat megmarkolva a megfagyott hó tetején 30 km-es se-
bességgel korcsolyáztunk neki az orosz állásoknak. Jóformán nem is volt idejük felocsudni a meglepetésből, már át is törtünk. Veszteségünk ke-
vés volt, de ekkor nehéz tűzérési tűz zudult ránk, mely már súlyos vesz-
teséggel járt. A légnyomás mint egy pelyhet kapott föl és bevágott a mély hóba. Teljesen eszméletlenül voltam, de nem tudtam mozogni. Két bs-am

talált rám, beszéltek hozzám, de nem tudtam életjelt adni magamról. Azt hitték, hogy meghaltam. Talán egy óra telhetett el, mikor már a tüzérségi tüzet csak messziről hallottam . . . bajtársaim tért nyertek, talán már Budakeszi körül lehettek, mellettem súlyos sebesültek és haldoklók. Nagyon nehezen lábra álltam, egy fadarab segítségével próbáltam menni. Lábam nagyon fájt, kötözve még nem voltam, s csak a hidegnek köszönhettem, hogy a vérzés valahogy elállt. Próbáltam segíteni a sebesülteken, mikor orosz hernyótalpas csapatszallító tehergk-k jöttek. Egy mélyedésbe ugrottam, egy fa mögé, mely megvédett a géppisztoly sorozatoktól. Lőszerem már nem volt. Teljesen fegyvertelenül megpróbáltam átkerülni a magyar oldalra, melynek vonalát szabad szemmel is láttam. Nagy Zsombor és néhány bs-am már arra harcoltak, ahol Kövendy Károly cső.szds. várta a kitörőket, zlj-unkat, kikből csak hírmondó maradt. Nagy Zsombor a magyar vonalak előtt néhány száz méterre halt hősi halált.

Sebesülten kerültem orosz fogságba, melynek leírása nem mondana újat. Többszörösen megszöktem magyar területen, míg végül is sikerült hazajutnom. Tehetetlenül, betegen néztem népem megkínzását, dicső honvédtisztjeink és csendőreink meghurcolását. Kijártam később a régi csatatérre és gondolatban százszor éltem át kitörésünk minden egyes pillanatát dicső bajtársaimmal. Úgy éreztem, hogy a Teremtő csak azért óvott meg a haláltól, mert feladatam van. Ez most itt Kanadában az, hogy próbáljak valamit tenni otthoni rabnépünk érdekében.

A hópolyhek csendesesen szállanak odakint . . . A föld fehér. Az otthoni és a többi szétszórt jeltelen sírokban örök álmukat alvó dicső honvédeinkhez, csendőreinkhez egyre többen csatlakoznak idekint a szabad világban is. Számunk egyre fogy. A kemény harcokban elesettek sírjait fehér hótakaró fedi be. Fejfájukon ez a felírás: Híven, Becsülettel, Vitézül!

Az Újesztendő alkalmával mint öreg honvéd bajtársatok szeretettel üdvözöllek Benneteket és kedves Családjaitokat is. Tartsátok meg továbbra is azt a kitünő szellemet, mely immár 32 éve számkivetettségünkben is összetart. Csataát veszthettünk, de a harcot csak akkor fogjuk elveszíteni, ha feladjuk a reményt és jogunkat az ősi jussra, egy szabad erős Magyarországra! Az Úristen legyen velünk.

Deme Lajos

A Magyar Nemzeti Bank csendőrkülönítménye. (Részletek a szerző 31 év távlatából okmányokra támaszkodó visszaemlékezéséből, mely teljes tartalomában az előkészületben lévő „A M.Kir. Csendőrség oknyomozó története” c. munkában fog megjelenni.)

A M. kir. B.M. 1944. XII. 7-én kelt 585,278/1944 Res. VII.sz. rendelete alapján Tóth József alez. a veszprémi cső. osztály pk-a a Magyar Nemzeti Bank hordozható anyagának Németországba való szállításához oltalmi őrséget állított föl. Ez a 30 területi csendőr a Tábori Csendőr Törzsszakasszal és 5 m. kir. államrendőrrel együtt adta az őrszemélyzetet annak a csendőrkülönítménynek, mely Deme Lajos szds. pság-a alatt hivatva volt a Magyar Nemzeti Bank elszállítandó anyagának őrizetét ellátni.

Mikor a Törzsszakasszal dec. 9-én bevonultam a Bank veszprémi fiókjához, s jelentkeztem Jankovits László vezérigazgatónál, a rakodás folyt.

Veszprémben, az 50 vagonból álló szerelvénybe berakták a Bank nemzeti jellegű értékeit az alábbiak szerint: 365 mázsa szinarany, mint a pengő aranyfedezete 25 kg-os téglékbe öntve kb. 3/4 téglá nagyságban, 3 Korvina, két méter hosszú színplatina rúd, a magyar méter protótípusa, a m.kir. Posta tulajdonát képező milliós értékű bélyeggyűjtemény. Ezenkívül külföldi valuták és a teljes magyar papírpénz készlet.

A szerelvény december 10-én indult el, de Sopron mellett Fertőboz hadikitérőn kellett megvárnia az államközi szerződéseken alapuló egyezménynek Németországgal való megkötését. 1945. január 23-án a Bank anyaga, igazgatósága, személyzete hozzátartozókkal és a különítménnyel együtt kb. 400 lélekszámmal Ágfalvánál elhagyta az országot és két nap múlva megérkezett a Felsőausztria és Karinthia határán lévő Spital am Pyhrn község vasúti állomásra.

A Bank aranykészletének és értékeinek elhelyezésére a még II. József által kisajátított hatalmas 2 tornyú bencés kolostor kriptáit jelölték ki, hova azóta se temetkezett senki. A Bank irodái a főépületbe kerültek, a nem nemzeti jellegű értékek, valamint a tartalék élelmiszer nem romlandó része a kolostortól 1 km-re lévő vendéglő tánctermből átalakított raktárban lettek elhelyezve. A személyzet, családok magánházaknál és vendéglőkbe szállásoltak be. Az örkülönítmény elhelyezéséről és ellátásáról a Bank gondoskodott. A szállítmány jól el volt látva élelmiszerrel.

Deme Lajos m. kir. cső.zls.

A különítmény napirend szerinti foglalkozás mellett őrszolgálatot láttott el. Az őrutasítás szerint három állandó őrszemet adott. Az 1. őr a kriptá ajtajában, a 2. a kolostor főbejárataánál, a 3. az anyagraktárnál.

Az 1945. évi Csenedőrnapot ünnepélyes keretek között tartottuk meg. A szolgálatban állókat leszámítva az egész különítmény reggeli misén vett részt, majd a kolostor boltíves főbejárata alatt sorakoztunk fel, míg szemben állottak a Bank nagyobb számú tart. tiszt tisztviselői egyenruhában. Rövid beszéd és ünnepség után a Bank igazgatósága díszében látta vendégül a különítmény tagjait az Igazgatóság otlévő tagjainak jelenlétében.

Ebben a gyönyörű alpesi községben, melynek nyugalmát és rendjét csupán a légi-riadók zavarták, bombaként hatott április elején a hír, a nyugatmagyarországi arcvonal felbomlása. Az első tragikus hírek halatára a Bank Igazgatósága tehergépkocsit küldött Sopronba a még otlévő valuták átmentésére. Karhatalmi fedezetként G. György őrm. lett útbaindítva. Az összeomlás híre Sopronban érte őket, ennek ellenére sikerült nagyobb mennyiségű svájci frankot és US dollárt magukhoz venniök és visszaindulni Ausztria felé. A határ átlépése után azonban már nem sikerült a gépkocsit tartani, de ennek ellenére G. őrm. két nap múlva mégis bevonult Spital am Pyhrnbe, hol hiánytalanul átadta az általa megmentett nemes valutákat. Temesváry László a Bank elnöke nyilvánosan köszönte és dicsérte meg G. őrm-t szolgálatának hűségese teljesítéséért.

Az összeomlás jelei azonban hamarosan helyben is mutatkoztak. Menekültek, hadifoglyok, kisebb csoportok mentek át a községen. Az osztrák csenedő őrspk. aki a háború vége felé már csak egyedül látta el a szolgálatot az átvonulások miatt segítséget kért a különítménytől, amit meg is kapott. A községből kivezető utakat az esetleges rablások megakadályozására napokon keresztül őrizték a különítmény járőrei.

A német fegyverletételt megelőző utolsó vasárnapon a községi vezetők kitzűték a régi osztrák piros-fehér-piros zászlót és helyükön maradtak. Kérésükre ekkor a községben is a különítmény tagjai látták el a közbiztonsági szolgálatot, mely intézkedéssel Dr. Cotelly István a Bank vezérigazgatója is egyetértett. A fegyverletétel napja, május 8-a a Bank részére nagy izgalmat hozott. A d.e. órákban 10-12 tehergépkocsival német számvevőtisztbi bizottság érkezett a kolostor elé, s követelték a vezérigazgatótól, hogy a Bank aranykészletét bocsássa rendelkezésükre. Dr. Cotelly a halogatást választotta. Felsőbb utasítás bevárására hivatkozva meghívta vacsorára a bizottság tagjait, s addig is jól tartották őket étellel és itallal. Amikor az első amerikai páncélos ék 6 órakor befutott, az SS-ek pillanatok alatt eltűntek. A különítmény ezalatt el volt szánva arra, hogy az Igazgatóság rendelkezésére fegyverrel akadályozza meg az aranykészlet elvitelét. Erre azonban sor nem került. Jóérvés volt, hogy Görgey Tivadar főellenör több tart. tiszt tisztviselő társával együtt készen állottak arra, hogy a különítményt fegyverrel a kezükben támogassák. Mindmáig szeretettel és tisztelettel gondolok Reájuk.

Az amerikaiak még aznap este intézkedtek. Egy ezredes érkezett írásbeli paranccsal, hogy az amerikai hadsereg átveszi a Nemzeti Bank értékeit és a további intézkedésig a csenedő őrszem mellett amerikai őrőség is fogja azt őrizni. A közös őrőség ideje alatt a szolgálat simán ment és a viszony barátságos volt.

A háború befejezését követő napokban a Bank vezetését Dr. Torzsay-Biber Gyula rangidős főügyész-igazgató vette át. Katonás egyéniségével, rátermettségével és határozottságával vitte át az emigrációs Bank életét azokban a nehéz napokban, mikor is november folyamán egyik tisztviselő beáurulása folytán letartoztatták. Odahaza a Bank akkor még nemzeti érzelmű vezetősége teljes erővel kiállott mellette, s ennek köszönhető, hogy a következő esztendő tavaszán szabadult börtönéből. Nyugatra menekült, de a Bank Spital-i közösségéhez már nem tért vissza. Személyében egy rendíthetetlen hitű embert és keménykezü igazgatót vesztett el a Nemzeti Bank. *F. HAMILTON 1986. XI. 18*

Még májusban történt, mikor a 3. US hadsereg pk-a G.S. Patton, Jr., tábornok meglátogatta a Bankot. Az őrutasítás szerint a Bank két zárkezelője csak az örkülönítmény pk-ának jelenlétében mehetett be a kriptába. Az 1. sz. őr, Zolyomi ny.törm. — hivatkozva az őrutasításra — a tábornokot kíséretével együtt kb. 10 percig várakoztatta meg, míg odaérkeztem. Patton tábornok katonás egyéniségére jellemző, hogy méltányolta az idegen fegyveres alakulat rendelkezéseit. Azután bement a kriptába és megtekintette az arany-készletet.

Június közepén azután az aranykészletet és az összes nemes valutákat katonai tehergépkocsikra rakták. A berakást amerikai katonák végezték. A rendelet a legfelsőbb amerikai parancsnokság intézkedése volt. Négy páncélgépkocsi kísérte Frankfurt am Mein-be, az amerikai főhadiszállásra. A Bank részéről két főtisztviselő csatlakozott a kísérethez.

Az örkülönítmény az amerikaiak utasítása értelmében Spital am Pyhrn szolgálati helyen változatlanul, fegyveresen szolgálatot teljesített és így egyike maradt azon alakulatainknak, melyek a nyugati megszálló hatalmak rendelkezése folytán a magyar állami vagyion őrzése, valamint a személy és vagyionbiztonság fenntartása érdekében a közbiztonsági szolgálatot továbbra is teljesítette.

A Bank Spital am Pyhrn-ben települt részlegének, személyzetének s vagyontárgyainak hazaszállítása 1946. aug. és szept. hónapokban következett be, mikor is az örkülönítmény további fenntartásának szükségessége megszűnt. Leszámítva azokat, akik a Bank hozzájárulásával már korábban kiváltak és megindultak egyénileg hazafelé, az örkülönítmény megalakításától kezdve 1946. aug. 23-ig teljesített szolgálatot.

Távozása előtt Quandt Richard a Magyar Nemzeti Bank ny. vezérigazgatója, Spital am Pyhrnbe kitelepített részlegének vagyongondnoka a fenti napon kelt levelében hivatalosan mondott köszönetet Deme Lajos szds-nak, és az örkülönítménynek, hogy közel két éven keresztül a Nemzeti Bank vagyionának őrzését „híven, teljes kötelességtudással és lelkiismeretességgel látta el.”

Mind odahaza, mind az emigrációban az a téves hír járta, hogy a Bank kincseit az amerikaiak csendőri kísérettel vitték haza. Ez valótlán. 1946 első negyedében Nagy Ferenc miniszterelnök vezetésével magyar küldöttség utazott Washingtonba és Truman elnök intézkedését kérte az aranykészletnek és értékeknek visszaadására, mely meg is történt. 1946 késő őszen az akkor kormányon lévő kisgazda-párt pénzügyminisztere Nyárádi vezetése alatt küldöttség vitte haza a Bank vagyonát képező aranykészletet. Már csak 1956 után értesültem, hiteles forrásból, hogy az eredeti 365 mázsa arany helyett 370-t szállítottak haza az amerikaiak tévedése folytán.

Ezen események óta 31 esztendő telt el. Hálát adok az Úristennek, hogy minden úgy történt, ahogy az megtörtént. Emlékeim fátyolán át megjelenik most a kicsi alpesi falu, sziklás, havas, hóvirágos csúcsoktól körülvéve, mely a tragikus-kritikus napokban ideiglenes otthont adott kis csoportunknak. Őszinte megbecsülés hangján emlékezem meg a Nemzeti Bank vezetőiről, tisztviselőiről és alkalmazottairól. A Bank Spital am Pyhrn-i részlege nemzetünk két legnehezebb esztendejében temérdek megpróbáltatás közepette megtette mindazt, amit a magyar név és a Bank becsülete megkívánt.

Végezetül szeretettel és köszönettel gondolok vissza volt alárendeltjeimre, valamint azon Bajtársaimra, kik kopott egyetlen egyenruhában néha korgó gyomorral esküjüket a „Híven, becsülettel, vitézül” jelmondatunk szellemében mindvégig megtartották.

Magyar kultúrélet Kellerbergben

A második világháború végefelé a harcok elől menekülő magyarok hosszú heteken át tizezrével lépték át az osztrák határt. A karinthiai megszálló erők angol parancsnoksága gyűjtő tábort jelölt ki és ide irányította a mozgásban lévő tömegeket. Ez a terület Villach közelében, Weissenstein község határában a Dráva balpartján mintegy 10 km. hosszú sávban feküdt. Az országutakon vándorló agyonfáradt, agyonázott katonai és polgári személyeket, nőket, gyerekeket és betegeket az angolok ide terelték be. Fedél nem volt, kiki magának épített kunyhót a közeli erdőkből kitermelt fenyőrudakból, gallyakból és angolok által adott keménypapírból. A tábor legnagyobb létszáma meghaladta a 20.000-et és mintegy 15.000 ló is itt kapott legelőt.

A tél beálltával az angolok a tábor lakóit áttelepítették a Dráva tulsó partján lévő Kellerberg község határában előre felépített barak táborba.

Csodával határos, hogy ez a hontalanná vált, reménytvesztett, kiéhezett embertömeg már az első hetekben kórházat, a gyermekek részére óvodát állított föl, szabadtéri előadásokat rendezett és megszervezte az alsó és középfokú iskolákat. Az áttelepüléssel a kultúrélet nagy lendülettel folyt tovább. Dr. Dorogi Lajos volt marosvásárhelyi igazgató főorvos irányításával minden igényt kielégítő barak-kórház épült föl. Dr. Somogyi Ferenc volt országgyűlési képviselő és szociális kormánybiztos irányításával kiépült a négy elemi és 8 középiskolai oktatás. Ennek sikerét élénken bizonyítja az a tény, hogy a kiadott érettségi bizonyítványokat az osztrák tanügyi hatóságok elismerték és hiteles záradékkal látták el. A közös baraktemplomban megindult a katolikus és református hitélet. A rövid ideig fennállott „Fáklya” után megjelent a „Vagyunk” tábori újság Dr. Somogyi Ferenc és Dr. Nagy-György István szerkesztésében. Jól megszervezett ismeretterjesztő előadás sorozat, nyelvtanfolyam, cserkészlet, sport, kaszinó, posta és csendőrszolgálat, cserebölt és könyvkölcsönző tette elviselhetőbbé a táborlakók nyomorúságos életét. A magyar boxolók végigverték az osztrák bajnokokat és a tábori football csapat az osztrák válogatott legnagyobb ellenfele lett.

Weissensteinben, majd a Kellerberghez tartozó Pfeffernitzben már 1945-ben megindult a színházi élet. Az első előadás megtartásáig mérhetetlen sok akadályt kellett elhárítani. Sok utánjárás után az angol parancsnokság a tábor rendelkezésére adott egy nagyméretű repülőhangárt. A magyar szervezőképességnek a magyar kultúrigény kielégítésének páratlan létesítménye volt ez a színház. Pénz és anyag hiányában a semmiből készült el 500 ülőhely, hatalmas színpad, süllyesztett

zenekari rész, zsinórpaddás, öltözők, díszletek stb. Mintegy 100 színházi tag közreműködésével három tánctanár betanítása mellett tánckórus, Hajabács Ernő debreceni főkantor szervezésével hatalmas énekkar Dr. Zongor László és Kiss László vezetése alatt két zenekar alakult meg. Sok gondot okozott a színdarabok és zeneművek beszerzése, színlap nyomtatás és díszlet tárgyak előállítás.

Ennek a hatalmas munkának főszervezője és főmozgatója Keresztes Lajos volt, aki bámulatos találékonyságával, szervezőképességével és fáradtságot nem ismerő kitartásával a legembertelenebb körülmények között is olyan színházat hozott létre, mely minőségben is bármelyik magyar városi színházzal felvette a versenyt. Keresztes Lajos nagyszerű képességét és népszerűségét bizonyítja, hogy ő most a MKCsBK Calgary-ba települt központjának ügyvezetője. A négy évig működő színháznak végig ő volt a színpad-mestere is. A díszletek fő tervezője és készítője Freislinger Ágoston volt, aki magyar tárgyú festményeivel művészi körökben is nagy sikert aratott. Dr. Somogyi Ferenc színházigazgató Széll Istvánnal a Magyar Filmirodától, Halász Istvánnal a Nemzeti Színház volt rendezőjével és másokkal vitte sikerre az előadásokat. Hetenkinti műsorváltással 3-4 felvonásos darabok szerepeltek többek között: Süt a nap, Hazajáró lélek, Nagymama, Legyen úgy, mint régen volt, Shakespearetől a Szentivánéji álom, Szókimondó Asszonyosság, Tóparti látomás, majd a Güll Baba, Csárdáskirálynő és mások.

A színművészek legjava szerepelt a műsoron. Gárdos Kornélia, a Nemzeti Színház örökös tagja, Jackó Cia a kolozsvári színházról, aki sokáig a debreceni színház primadonnája volt. Jackó Aliz, Kismányoki Kornél, Bogi László a pécsi Nemzetitől, Szalay László a m.kir. Operaházról, Halász István a Nemzeti Színház rendezője, Muráti Lili, Soltész Mari, Radnóthy Károly és sokan mások, a legnevezetesebbek közül. Radnóthy Károly, mint táncos-komikus, jellemszínész, költő, zeneszerző és színdarabíró tűnt ki sokoldalú művészi tehetségével. Nemrégben Calgaryban az egyetem színháztermében saját darabjával és fellépésével rendezett önálló művésztet.

A Műkedvelők közül rendkívüli tehetséget árult el Szabó Zoltán, Jakab Iván a feleségével, Praznovszky Baba, Korchma Miklós és sokan mások a tábor lakói közül.

A magyar színháznak híre bejárta egész Dél- és Kelet-Ausztriát. A színlapok megjelentek Grázban, Klagenfurtban, Villachban és több vidéki városban, s faluhelyen is. Minden előadás magyarul folyt le, mégis a mindenkor zsúfolásig megtöltött nézőtérre megjelent közönségnek tekintélyes része műértő osztrák előkelőségekből, az angol megszálló erők tisztjeiből, katonáiból és azok hozzátartozóiból állott. Az osztrák sajtó rendkívül dicsérő hangon emlékezett meg a magas színvonalú előadásokról és a magyar tábor kultúreseményeiről.

A hontalanság nyomortanyáján kivirágzott a magyar kultúrellet a magyarság magasfokú műveltségét, alkalmazkodóképességét és élni akarását bizonyítja. (Kanadai Magyarság 1976. III.15.)

(A pfeffernitzi magyar táborban 1945.V.1-től 1946.XI.28-ig a Magyar Tábort Színház előadásait 51,861 személy látogatta és élvezte a 174 estén bemutatott 105 színművet. Rendezett még 69 esetben más szórakoztató és nevelő előadást és 14 esetben hozott kiváló sikerrel vendégszereplést. Mikor a tábor lakóit a Kellerberg-i közös táborba telepítették át, 1946.XI.28-án a M.T.Sz. az ukrán színházban folytatta működését, mely kisebb volt és így mindig kevesebb lett az előadások száma 1948-ig, mikor is megkezdődtek a kívándorlások. Szerk.)

Graz
Stájerország, Ausztria
1976

Séta a Mura parton . . .

(Bajtársaink levelei alapján)

Szentgothárdtól (Vas vm.) nyugatra, kb. 60 km-re a Mura folyó mindkét partján fekszik Ausztria „Renaissance városa” Graz, mely nemcsak székhelye Stájerországnak, de a határvidéknek is valóban központja. 1944-ben még kb. 160.000 lakossal már magában hordozta az európai kereskedelmi és ipari központok sajátosságait. Ez a nem túl nagy de mégis csak nagy város, tele csipkeszerű ódon épületekkel valami különlegesen derűs, majdnem azt mondhatnánk falusi-barátságossággal, nyugalommal volt eltelve. Ugyanakkor megtalálható benne a három egyetemmel büszkélkedő diákváros élénksége és a fiatalságot itt is jellemző jókedv és hangulat is. Egészséges klímája és szép környéke miatt a nyugdíjasok is kedvelik.

A Schlossberg-ről, mely ma műemlékeivel, szobraival, virágszönyegeivel szépen gondozott városi park, gyönyörű kilátás nyílik északra és

nyugatra a Stájer Alpokra, délre pedig a Mura folyó völgyére, a lankás domboldalakat borító szőlőskertekre. Az óratoronyból el lehet látni meszsze Magyarországra felé . . .

Maga Graz ősrégi eredetű, már a rómaiak alatt is katonai tábor lehetett. Városi állást és jogokat 1281-ben Habsburg Rudolf hercegtől kapott. A középkorban a török hódítók Köszege eredménytelen ostroma után (1532) Grazot is elérték. A napóleoni háborúk idején (1797 és 1805) rövid ideig a franciák kezén volt, kik a vár falait 1800-ban lerombolták. A Monarchia idejében nagy helyőrségnek számított. Két közös gyalog hadosztály keretében 9 gyalog, 3 lovas, 5 tüzérezred s kapcsolatos alakulatok valamint a 22. Landwehr gyaloghadosztály állomásoztak, illetve tartoztak Stájerországhoz.

A város tele van szebbnél szebb késő gót, majd barokk stílusú épületekkel. Így a régi városháza, ahol 1671-ben fejezték le gróf Tattenbach Rázmánt a Zrinyi és Frangepán összeesküvésben való részvétele miatt. Hadimúzeumában, az Arzenal-ban, 30.000 török időkből való páncélt és korabeli fegyvereket őriznek, mely a világ legnagyobb ilyen természetű gyűjteménye. Itt látható Báthory István erdélyi fejedelem (1571—1581) és felesége kettős hordszéke. Az Eggenberg palotában lévő vadászmuzeum megtekintése különleges és egyedülálló élmény.

A II. Világháború vége felé Graz is szenvedett bombakárokat. A Szt. László hadosztály Muraszombatnál váltott partot a Mura déli oldalára átlépve az 1000 éves magyar határt. Itt harcolt a háború utolsó napjáig védve a nyugati kultúrát. Harcaival erősen hozzájárult, hogy az előnyomulást Ausztria keleti határán sikerült lelassítani. A hadosztály mindvégig megtartotta ütőképességét, melyet az angolok is értékelték és Szügyi Zoltán vörge. kérésére Karinthiába indították, hol csak júniustól kezdték meg leszerelését. A leszerelt katonák, akik visszamaradtak az osztrák hatóságok ellenőrzése alá kerültek, mint polgári menekültek.

A Központi temetőben a hősök temetője mellett, hol sok magyar katonának is alussza álmát, egy 20 méter magas emlékmű van, melyet a Jugoszláv—Osztrák Társaság állított az 1938—45-ig tartó háború áldozatainak emlékére. Az emlékmű öles betűkkel 11 nyelven — magyarul is — hirdeti, hogy „Őrizték a szabadságot és békét, mi értük haltunk meg!”

Mikor 1945-ben az orosz csapatok a területrendezések során az 1000 éves magyar határ mögé (Burgenlandba) vonultak vissza és helyüket brit megszálló alakulatok vették át, a város kezdett magához térni a háború bűnűségéből és lassan megindult a munka és a kereskedelmi élet is. Stájerország, de különösen Gráz hamarosan híd lett a szabad világ és a szovjet által megszállt területek között. Grazban kötöttek ki azok, akik a karinthiai hadifogoly táborokból érkeztek és első akartak lenni a hazamenésben. Ide jöttek azok is, kiknek sikerült hazulról kimene-külniök. A városban, iparban munkát kapni külföldinek különös szerencse volt, mert akinek volt bejelentett munkahelye, csak az kapott élelmi-szerjegyet. Így sokan vidékre szorultak, hol mezőgazdasági munkát kerestek maguknak. Emellett három hónaponként tartózkodási engedély

meghosszabbítást kellett kérni. Néha a menekültek is kaptak egy-egy ruhajegyet.

1947-ben már javulás volt érezhető, mert megszűnt az utazási korlátozás. Megindult a menekült és Grazban megtelepedett magyarok között a szervezkedés. Június 21-én Jegenyés Pál főtörm. és hat társa megalapították a Magyar Csendőr Bajtársi Asztaltársaságot egymás segítségére és támogatására, melyre már nagy szükség volt. Ebben az időben ugyanis az osztrák hatóságoknak volt egy olyan rendelete, mely szerint azokat, akik a határt útlevél nélkül lépik át el kell fogni és 3 heti elzárással büntetni. Egy alkalommal 24 magyar menekültet tartottak a grazi rendőrség fogdájában. Ezeket Jegenyés főtörm. és két bajtárs rábeszélésére kibocsátottak, mikor azok kezességet vállaltak a menekültek elhelyezésére és ellátására. Ekkor az Asztaltársaságnak 65 tagja volt, akiknek rendszeresen befizetett támogatásából az újonnan jötteknek munkát szereztek, illetve útravalóval ellátva azokat továbbsegítették.

Az akkori helyzet miatt azonban Grazban se voltak bajtársaink teljes biztonságban. Javában folyt a menekültek erőszakolt hazaszállítása és a letartóztatás és kiadatás veszélye függött azok feje fölött, akik vezető beosztásban voltak. Azután, hogy otthon mit csináltak a csendőrökkel, azt akkor már mindenki tudta. Ezért kifelé csak burkoltan lehetett dolgozniok.

A nyílt fellépés helyett az óvatosság szükségességét igazolta be Kovács Attila hdgy. esete. A kárpáti harcokban megsebesült honvéd bs-unkat aki Innsbruck mellett (Tyrol) szervezte az MHBK-t 1950. január 21-én megtámadta az otthoni katonapolitikai osztályról kiküldött két titkosrendőr. Kovács hdgy. szembeállt fegyveres támadóival és a hősi küzdelemben tragikus véletlenül múlt, hogy csak élete árán tudta megmenteni feljegyzéseit és rendőrkézre juttatni két elvetemült gyilkosát. A tetteseket a francia haditörvényszék életfogytiglani fegyházra ítélte.

1949-től kezdve megnyílt a kivándorlás Délamerikába, Ausztráliába, Kanadába és az Egyesült Államokba is. A grazi menekült magyarok és bajtársaink is nagy számban indultak neki az új életnek, hogy még egyszer megélhetést biztosítsanak maguknak és jövőt gyermekeiknek.

Azóta Graz is kiheverte a háború pusztításait. A megbombázott házakat kijavították, új középületeket, bérházakat, gyárakat építettek a romhalmazok helyére. Az Asztaltársaság találkozó helye a Goldenen Pastete vendéglő Schimmer bácsija is átadta helyét Frau Helene Patterer-nek, aki talán már nem is hallott azokról a magyar csendőrökről, akik valamikor ott jöttek össze, hogy magyar testvéreiket és bajtársikat segítsék az új élethez a boldoguláshoz híven régi hivatásuk jelmondatához.

Európában, kivándorlás előtt.
Ft. Dr. Nagy József, néhai Dr. Dobolyi Lajos ezds.,
Szombati János főtörm. Jegenyés Pál főtörm.

(Fordítás angol eredetiből)

KÉPVISELŐHÁZ
OTTAWA, KANADA

The Rt. Honourable John G. Diefenbaker,
valóságos belső titkos tanácsos,
kormányfőtanácsos,
országgyűlési képviselő,
Kanada volt miniszterelnöke.

1976. október 17-én

A történelem évkönyveiben a bátorsághoz és a szabadsághoz mindhalálig való ragaszkodás a hazafiasságnak jellemző tulajdonságait képezi. A nagyok Pantheonjában, a hősiesség krónikáiban a magyar szabadságharcosok örökké élni fognak.

Kanada szerencsés, hogy közülük olyan sokan választották ezt az országot letelepedésre, hol teljesítményeikkel kimagaslóan tettek eleget a jó állampolgársághoz fűzött követelményeknek.

Őszintén sajnálom, hogy most személyesen ott nem lehetek, s ezért itt köszöntöm a magyar szabadságharcosokat és legjobb kívánságaimat küldöm Nekik és családjaiknak a szabadság ügyének további odaadó szolgálatához.

J. G. Diefenbaker s.k.

M a g a s I s t v á n Úrnak,
a „Freedom Festival '76” rendező bizottság elnöke,
Calgary, Alberta, Kanada.

Magas István

Szabadságot Magyarországnak — Szabadságot Minden Nemzetnek!

(Részletek a szónoknak a Magyar Szabadságharc 20. évfordulóján Edmontonban (Alberta, Kanada) 1976. október 16-án angolul elmondott beszédjéből.)

... E rövid 20 esztendő távlatában is már szomorú, vitathatatlan tényként áll előttünk az '56-os magyar szabadságharcnak az a tanulsága, hogy a kényelmében elfásult Nyugat megtagadta a magyarságtól és ezzel egyszersmint a többi európai rab-nemzettől is azt a segítő kezét és szándékot, melyre akkor még számítottunk. Ami pedig az Egyesült Nemzetek gyászos szerepét illeti, idézzük csak korunk legnagyobb szabadsághősének, szentéletű Mindszenty József hercegprímásunk szavait: melyeket Calgary-i sajtóértekezletén, 1973. szeptember 26-án mondott: „Az Egyesült Nemzetek Szövetsége hasonló a hűtlen, felelőtlen anyához! Az Egyesült Nemzetek ugyanis elhagyta saját gyermekeit: A Nemzeteket! Sőt, őket rabságban, szenvedésben hagyja élni és előkészíti más, ma még szabad nemzetek rabságát is!”

Szinte elképesztően hihetetlen, hogy az orosz Szolzsenyicin és Wladimir Bukovszkij, a magyar Gábor Áron szörnyű, személyes tapasztalati tényeken épült testamentuma és látnoki figyelmeztetése a felelőtlen és ostoba önteltség folytán „pusztába kiáltó szó” marad, nehogy Moszkva diktátorait felingereljük...

Mit tehetünk ezek után mi, szabad földön élő magyarok és a többi európai rab-nemzet képviselői? Mi, akik 150 millió rabot képviselünk, olyan rabot, kiknek ősei több mint ezer éve éltek őseik földjén alkotmányos állami életet. Követeljük nemzetünk számára ugyanazt az álla-

mi függetlenséget és szabadságot, melyet napjainkban számos afrikai néger törzs számára versenyszerűen támogatnak a nyugati szabad világ kormányai. Mi már tudjuk, hogy a lenini módszer alapelve a keresztény társadalmi és polgári rend teljes fölszámolása. Ennek érdekében folytatják Moszkva diktátorai minden eszközzel és fegyverrel, a hazugság alkalomszerű és jól időzített használatával, következetesen a földalatti aknamunkát. Nekünk kell figyelmeztetnünk és tájékoztatnunk, hogy ma is fennáll a „vasfüggöny” és körülvesz egy hatalmas büntetőtábor, melynek lépésről lépésre való kiterjesztése a moszkvai cél.

Biztosan nem egyedül vagyok itt ma azok közül a magyar szabadságharcosok közül, kikkel az '56-os októberi napok már-már győztes pillanatait mentünk ünnepelni az Országház épülete elé. A tömeg követelte Nagy Imre megjelenését, a kommunista párt napilapjának még mindig felháborító hazug közleményei miatt. A magyar hadsereg és számos orosz páncélos egység a forradalom lyukas magyar zászlóival sorakozott föl a több ezernyi fegyvertelen tömeg között. Egy váratlan pillanatban, a már megvert ÁVO pártrendőrség rejtékelyéről gyilkos géppuska tüzet bocsátott a tömegre. Elestett hősök és vérző sebesültek százai borították az Országház-teret. Mi, az élve maradtak pedig égő fáklyát gyújtottunk a kommunista párt napilapjának a cinikusan „Szabad Nép”-nek nevezett napilapja széttépett papirdarabjaiból, s némán meneteltünk a Szabadság már biztosnak látszó győzelme felé...

Ezt a történelmi jelentőségű fáklyát szeretném ma a húszéves évfordulón jelképesen átadni minden magyar és minden a szabadságért kiállni kész embertársam kezébe, hogy teljes egyetértésben kiáltuk ismét világgá a Budapest véráztatta utcáin született jelszót, a valóraváltás hitével, hogy **Szabadságot Magyarországnak! Szabadságot Minden Nemzetnek!**

Udvardi és kossuti
KOSSUTH
család címere

Vitéz Baranchi Tamáska Endre

Az igazi Kossuth címer

(Részletek a „Magyar címer — Kossuth címer” c. heraldikai értekezésből, melyet 1976-ban a Magyar Kongresszus alkalmával adott elő a szerző Clevelandban (Ohio, USA).)

A „Kossuth címer” kifejezés különösen 1945 után, 1956-ban, s utána itt kint a szabadvilágban került újból használatba. A magyar Szabadságharc 20. évfordulóján majdnem minden nagyobb városban emlékünnepeket rendeztek az ottlakó magyarok. Az emlékezés hű jelvénye a lyukas zászló mellett sok helyen használták ősi címeres zászlónkat, valamint piros-fehér-zöld színű zászlónkat a korona nélküli kis címerrel, az ún. „Kossuth címer”-rel.

A rendelkezésre álló forrásmunkák, szakkönyvek és okmányok szerint az igazi Kossuth címer az udvardi és kossuti Kossuth család címere volt, melyet a Turóc vm-ben honos Kossuth Miklós kapott Mátyás királytól 1479. június hó 15-én.

Ezt a valóban igazi Kossuth címet sem az 1848–49-es, sem pedig az 1956-os szabadságharcban nem használták mint állami jelvényt. Ezt kizárólag mind a múltban, mind a jelenben csak a Kossuth család tagjai használták és használják.

Az 1848–49-es szabadságharc rövid, az 1956-os pedig ahhoz viszonyítva

igen rövid volt arra, hogy azalatt új felségjelvényt, nemzeti címet tervezzenek. Jól tudott dolog az is, hogy az 1948-as honvédszászlókon, az abban az időben megjelent „Nemzetör”-ben a fejlécen a Szt. Koronával fedett magyar állami kis címet ábrázolták, mely az utolsó háború előtti zászlókon és a pengős bankjegyeken is használatban volt. A Kossuth-bankókra pedig (1, 2, 5 és 100 forintos címleteken) ugyancsak a Szt. Koronával fedett egyesített, vagyis közép-címet nyomtatták rá, mely a társországok címereit is magába foglalta. (Szilágyi S. A magyar nemzet története X. kötet, 299. oldal). Bár a debreceni országgyűlésen (1949. IV.14) a függetlenségi nyilatkozat keretében kimondották a Habsburg ház trónfosztását, az országgyűlés új címet nem hozott. Gracza Györgynek az „1848–49-es szabadságharc története” c. munkája egyik kötetében látható egy tollrajz vázlat, ahol a kis címer korona nélkül van és a korona helyén egy kör alakú babérkoszorú látható egy honvéd karddal jobbháránt átdöfve.

Ez a vázlat azonban semmiféle törvényes formában sohasem került alkalmazásra.

Ősi címerünk eredetére és egykorú használatára történelmi adatok által rendelkezésre. Az 1861-ben alapított Szuverén Szt. László Társaság és Rend hivatalos jelvénye a vörös pajzsban lebegő kettőskereszt, melynek eredete nem csupán III. Béla bizánci neveltetéséből fakad, hanem hazai hagyományok is alátámasztják. Az 1881-ben alapított M. Kir. Csendőrség kalapcímerében a közép-címer volt egészen 1945-ig. Az 1896. jan. 12-én kelt M. E. rendelet megállapította ugyan Magyarország nagy-címerét, mely valószínűleg azért nem lett törvényerőre emelve, mert abban a főhelyre a Habsburg családi címer, az Ausztria-i és Lotharingia-i családi címer is belekerült volna. 1920-ban Magyarország Kormányzója által alapított Vitézi Rend jelvényében a kis-címer szerepel fedve a Szt. Koronával. Az emigrációban több magyar egyesület és egyház is használja régi alapításának jogán a koronás kis-címet, míg a Cleveland-i Magyar Társaság által alapított Árpád érmeken II. Endre Aranybulláján (1222) lévő, vörössel, ezüsttel hétszer vágott pajzs hét leopárdal látható, mely talán a magyar államot alapító hét honfoglaló törzs jelképe lehet.

1945-ben a szovjet szurogyok parancsára megszületett a magyar állam új formája a nép akarata nélküli népköztársaság. Természetes, hogy az akkori vezetőknek első gondjuk volt az, hogy a Szt. Koronát lefűrészeljék a magyar kis címer tetejéről. A lakossággal elhitették, hogy ez a „Kossuth címer”. Ennek se volt azonban hosszú az élete, mert a vezetők szemét a kettős-kereszt is sértette. Ezért szovjet mintára az ötágú vörös csillaggal ellátott tag-állami jelvényt fogadtatták el kis változtatással, melyet az ország bevenni sohasem tudott.

Így 1956-ban, mikor a nemzet szabadság és függetlenség utáni vágya ellenállhatatlanul robbant ki, egy emberként vágták ki piros-fehér-zöld nemzeti zászlónkból az elnyomás jelvényét. Ezért lett lyukas a magyar zászló.

Mikor a szabadságharc elkezdődött, egymás után jelent meg házak falán, tankok oldalán az eltörölt magyar címernek korona nélküli formája, melynek visszahozatalát az ifjúság hivatalos intézkedéseibe is belevette, s már megelőzőleg is követelte, melyre mint „Kossuth címer”-re emlékeztek.

Most, az 1956-os dicső magyar Szabadságharc 20. évfordulóján le kell szögeznünk azt, hogy a nevezetes napokban nem a Kossuth család címerét használták Magyarországon, hanem a magyar állami kis címert Szt. Korona nélkül.

Kelt Pittsburgh (Pa.USA.) 1976. október 23-án.

Kultsár Lajos (Anglia)

A háború és annak okai

A háború témájáról írt cikkek, könyvek száma könyvtárakra rüg, — így nehéz arról újat írni, vagy mondani, azonban a téma mindig friss, érdekes és aktuális marad azon egyszerű oknál fogva, hogy az emberek naponta kérdezik lesz-e háború? A kérdés feltétele, talán ilyen formában volna helyes: „mikor és hol lesz háború?”

A háború az emberi természetből kifolyólag elkerülhetetlen valóság. Az ézszerüségnak, a jóságnak ehhez semmi köze. Ha az emberiség eddigi történetébe visszapillantunk, azt látjuk, hogy az a maga sorsával mindig elégedetlen volt. Az ember, mint társadalmi lény nem fér a bőrébe, birodalmat akar. Birodalmat csak háborúval lehet fenntartani és elveszíteni. Az élet történelem. A történelem pedig abból áll, birodalmak keletkezéséből és hanyatlásából. Szabad legyen itt emlékeztetni a szumír, a babiloni, az egyiptomi, a főneciai, perzsa, india, kína, mongol, görög, karthago és római birodalmak keletkezésére és bukására, — hogy a jelen kort ne is említsük. Ide tartozik szorosán véve a fiatal és idősebb generáció között fennálló ellentét. A fiatal generáció azt látja, hogy amit az öregek csinálnak nem jó, valami jobbat, újat akar s míg ennek útját keresi már nyomába lép egy másik generáció, hasonló váddal, céllal és feszültséggel.

A háborúval úgy vagyunk, mint az egyszeri ember a feleségével, akitől már 3 ízben vált el és negyedszer is újra nősült vele, „se vele se nélküle nem tudok élni”, mondotta a bíróság előtt.

Az általános egyházi felfogás szerint a háború, mint olyan, elítélendő és megengedhetetlen. Egyes teológusok szerint, azonban a „védekező háború” acceptálható, a hiba e tekintetben ott van, hogy a háború végén, mindig a győztes állapítja meg, hogy ki kezdte a háborút, ami nem

mindig viseli magán az igazság bélyegét. A harcba induló katonákat, zászlókat, fegyvereket a különböző vallásfelekezet lelkészei, mindkét fél-nél megáldják, így a Mindenhatót egy „kényes” helyzet elé állítják, kinek a kérését hallgassa meg? Talán erre gondoltak hajdanában a székekelyek is, amikor csatába indultak s így fohászkodtak: „Most ne segíts minket Isten, csak nézzed!”

A háború története egyenlő idős az emberiségével s az eddig mondtak folytán mély sajnálkozással meg kell állapítani, hogy az „örökbéke” mind máig megmaradt az utópai ködében és beláthatatlan ideig abban is marad, mert az emberiséget közös nevezőre hozni aligha lehetséges.

Háború volt, van és lesz, ha csak csoda nem történik!

Mi is tulajdonképpen a háború? Régi klasszikus meghatározás alapján a háború nem más mint a politika folytatása erőszakos eszközökkel, — tehát politika nélkül nincs háború. — De hát mi a politika? Naponta százszor is használjuk ezt a kifejezést, mégis nehéz a meghatározása. Talán néhai Szabó Dezső író után „szabadon”, így lehetne meghatározni: A politika nem más, mint az elméleti tudás és a gyakorlati tapasztalat alapján megteremteni, kialakítani és a köztudatba átvinni egy olyan gondolatrendszer, dogmatikát, ideológiát, mely az élet minden terén egy jobb szociális helyzet, a több műveltség és a több termelés felé viszi az emberiséget s így helyes irányt mutat egy boldogabb életforma felé. Minden helyes politika célja „egy” a fenti, azonban az eszközök annak megvalósításához, igen változók. Minden politika alapja, valamilyen elmélet, tanítás, dogma, vagy vallás, mellyel a cél érdekében dolgozik, így jönnek létre a különböző elnevezésű politikai pártok.

Miután majd minden államnak, erőcsoportosulásnak más és más a kialakult érdeke, gondolatmenete, dogmatikája, ideológiája, mellyel a „cél” érdekében dolgozik, azaz más a politikája, mely az életét irányítja, ebből származnak azok az ellentétek, amik a háborúra vezetnek.

A politikát gyarló emberek irányítják, ennek következtében még a legideálisabb politikába is kisiklások történnek, sőt önző érdek vagy hatalmi vagy egy kis csoport vagy egy ember kezébe adja a helyzet kulcsát, a hatalmat s így jönnek létre a diktatúrák és diktátorok, mint a politika csődje, mert szem elöl tévesztik az igazi célt, egy boldogabb életforma felé vezetést.

Churchill egyszer azt mondotta, az az igazi jó politikus aki a jövőbe lát, ez így igaz, de az Isten végtelen bölcsessége folytán a jövőbelátás képessége nem adatott meg senkinek. — (: Gondoljunk pl. arra, ha valaki tudná, hogy halálát vízbefúlás fogja okozni, még a fogmosástól is irtózna:.) A jövőbelátást nem helyettesítik a jóslatok, talán ezért is sok hiba csúszik a politikába.

Visszatérve a háborúhoz vessünk egy pillantást a háború részletes okaira, nagy általánosságban és bombasztikusan: a háború legrégebbi okai között szerepel a megélhetésért való küzdelem, a jobb vadász-halász terület, valamint a bőségesebb legelők birtoklása. Ezek indították el a népvándorlást, ami maga egy háborúsági sorozat volt évszázadokon ke-

resztül. — Később a megszervezett területek megtartása, a hatalom birtoklása, az adófizetők meghódítása volt a háborúk célja. Aztán jöttek a keresztes, vallás, szabadságharc háborúi, majd a modern kor, amikor erőcsoportok, vagy akár egyesek, szervezeten törnek egymás ellen, a tengerek, gyarmatok, nyersanyagok birtoklásáért, valamelyik faj fölébrendüléséért, politikai ideológiáért és hataloméért.

Előbbiekben megállapítottuk, hogy háború volt, van és lesz. Talán sokan nem tartják számon, ezért felemlítjük, hogy a II. világháború óta legalább 10 olyan háború dúlt, ahol sok-sok ezer ember pusztult el, milliók lettek földönfutóvá, elvesztve szülőföldjüket, megélhetési lehetőségüket. Furcsán hangzik, de mind ez „békében” történt.

A modern kor háborúiban, amióta felállították a háború felelősségének, a háborús bűnösség teóriáját, (:közbevetőleg jegyzem meg, hogy Napóleon volt az első háborús bűnös:), a háborúknak vannak **valóságos és látszólagos** okai. A látszólagos okok takarják a valóságos okokat, a világ közvéleményének félrevezetésére.

Az 1914—18 évi háborút **állítólag** az osztrák—magyar trónörökös meggyilkolása robbantotta ki, holott számtalan történész okmányokkal bizonyította, hogy annak oka volt: 1./ A pánszláv kérdés. 2./ A Dardanellák birtoklása. 3./ A német—francia revange eszméje. 4./ Az olasz irredenta mozgalom. 5./ Az angol „Splendid isolation” politika.

A II. Világháború és az azt követőknél is azt látjuk, hogy mindig az **állítólagos** határok megsértése, népüldözés, mozgosítás elrendelése, csapat-összevonások, blokád, vagy a belügyekbe való beavatkozás indította el a hadigépezetet. —

Nem lesz érdektelen itt megemlíteni, hogy az egyik fél gyengesége milyen provokálólag hat ki a háború megindítására. Már a rómaiak felismerték ennek végzetes kihatását s ezt így fogalmazták meg: „Si vis pacem, para bellum”, ha békét akarsz, készülj a háborúra, azaz légy részen, fegyverkezz, mert jaj a gyengéknek, a védteleneknek.

Két példával megvilágítva ezt, a II. Világháború talán nem tört volna ki 1939-ben ha: 1./ A franciák nem építik ki milliárdos költséggel a Maginot erődítési vonalat, minek fejében, kényelmesen élvezték a békés életet, elhanyagolva minden más fegyverkezést, hanem ezt az óriási összeget a hadsereg fejlesztésére és kiképzésére fordítják. 2./ Ha az angolok nem bíznak annyira a „csatorna” biztonságába, valamint a hajóhad mindenhatóságába s nem szerelik le, úgyszólván teljesen a hadseregüket az I. háború után.

Hitlert e két ország katonai gyengesége bátorította fel hatalmi céljainak (:Nagybirodalom:) elérésére, háborúk, megszállások végrehajtására.

Jellemző a francia—angol gyengeségre, hogy a Hitlernek szóló hadüzenet után 1939. szept. 3-tól 1940. május 10-ig, tehát több, mint 8 hónapig, apró-cseprő helyi csatározásokon és tüzérségi párharcon kívül ezen az arcvonalon semmi se történt.

A fegyverkezés elmulasztása végzetes hiba volt.

Kiértékelve ezt a nagy hibát a II. Világháború után, ez egy soha nem

látott fegyverkezési versenyt eredményezett. A hadikiadások csillagászati összegeket emésztenek fel s minden bizonnyal ez az egyik oka annak, hogy közel 30 évvel a háború után az államok nem találják meg gazdasági egyensúlyukat, a pénz állandóan romlik, az árak emelkednek a hadikiadások miatti magas adók, érzékenyen érintik a dolgozók millióit. — (:Csak zárójelbe: A német gazdasági csoda is azonnal megszűnt a német hadsereg felállításával:)

Hogyan állunk ezzel a fegyverkezéssel? A hadiipar éjjel-nappal dolgozik, azt szüneteltetni nem lehet, mert a technika fejlődésével mindig újabb és újabb találmányok látnak napvilágot, továbbá szakmunkások utánpótlása, a munkanélküliség megakadályozása, na meg a „**profit**” miatt.

Nem lesz érdektelen, ha néhány szót szólnak a föld népessége és a háború viszonyáról.

Még egy évszázaddal ezelőtt is a túlnépesedés levezetődött: 1./ Természetes fogyatéék. 2./ Háborús veszteségek. 3./ Járványos-fertőző megbetegedések következtében. Hála az orvosi tudománynak a járványos betegségek ma már kikapcsolhatók, de ugyanakkor kitolták az emberi életkor határát, így kettőzött járultak hozzá a túlnépesedéshez. Szinte hihetetlen, hogy 3-400 évvel ezelőtt az átlagos életkor 45-50 év között mozgott. Jelenleg ennek majd kétszerese. A túlnépesedés lecsapolását jelenleg: 1./ Természetes fogyatéék. 2./ Háborús veszteségek. 3./ Közúti (repülő, stb.) balesetek idézik elő. Az orvosi tudomány küzd a fogamzás gátlást előidéző pilulákkal és a mű-abortusszal. Paradoxonnak hangzik viszont, hogy rengeteget költenek egy mesterséges, úgynevezett „tubebaby” előállítására.

Egyes népek, államok jobban szaporodnak, mint mások, így egy feszítő erő fejlődik ki, ami a határok kitolására irányul. Ez élesen magában hordja a háború csíráját. Itt a kínai példa a maga közel 800 milliós népességével. Terjeszkedni muszály, de délen ott van az 550 milliós India. Északon csak nem lakatlan területek vannak.

A világ és a háború problémájához tartozik szorosan a három uralkodó faj, a fehér, sárga és fekete ellentétek. Egy kétségtelen a fehér faj, amely az emberiségnek csupán 1/6 része, bizonyos dekadenciába van s a színes népfajok óriási előretörése következtében, mind több és több surlódási felületet mutat. Az amerikai négek már Amerika felosztását követelik fehér és fekete részre. Az olyan „kontinentális” jelszavak, mint Afrika a feketéké, Ázsia a sárgáké, nem a békés megoldások felé mutatnak. Talán tudat alatt, ennek a veszélynek az elkerülése végett, igyekszik az emberiség más planéták felé, ahol békét talál. De ha már ketten lesznek pl. a holdon, ott is megkezdődik a Kain—Abel harca.

A béke fenntartására, illetve a háborúk megakadályozására hívták életre az I. Világháború után a Népszövetséget, a II. után az „Egyesült Nemzetek Szövetségét”. Azonban ezek a szervek soha sem tudtak és tudnak hivatásuknak megfelelni, mert csupán „erkölcsi erővel” rendel-

keznek. — (:Sztálin egyszer azt kérdezte: hány hadosztálya van a pápának?)

Az előbb irtakon kívül főleg az egyházak és számtalan társadalmi egyesület is küzd a béke megvalósításáért, a fajok, népek közötti egyenlőségért, a szeretetért.

Mit tehetünk mi egyénileg? Csak egyet, **imádkozni.**

Atyám jöjjön el a Te országod.

(1974. szeptember.)

(A történelem beható tanulmányozása során több olyan adat merül föl, mely azt bizonyítja, hogy a diktátorok sokszor egy kaotikus állapot reménytelenségéből emelkednek ki, s próbálnak rendet csinálni, s kísérlik meg szerintük egy boldogabb életforma útján vezetni népüket. Elgondolásuk erőszakos kiterjesztése az amely ütközést hozhat. Az I. Világháborút kiváltó okokhoz hozzávehetjük, hogy a német ipar feltörése veszélyeztetni kezdte az angol ipar létfontosságú piacait. Szerk.)

Nemesmonostory Jenőné

Mentő szálak

Egy kicsiny pók ereszkedik le a szemem előtt . . .
Nem ölöm meg, inkább védem, élni segítem őt.
Remegő gyöngye életét, hogy féltheti szegény!
Hogy is mertél leszállani, közelíteni felém?

Te nem tudod, hogy az ember öl, gyilkolni szeret?
Ne is tudd meg soha kis pók, siess tovább, lebegj!
Azért kaptad e kis szálát a te Teremtőtől
Ezen tudjál menekülni, attól, aki megöl.

És az ember meg mit kapott? — kérdezi sok talán.
Mivel védi az életét, ha gyilkosra talál?
Nincs irgalom, nincs kegyelem más, mivel védekezz:
Szójjétek a mentő szálát: szeretet — szeretet!

Halózzátok össze vele az egész világot,
Akkor neked is lesz ember, egy mentő pókhálód.

Móra Ferenc

Föltámadás vasárnapja

(A szerző (1879—1934) író, regényíró, a szegedi múzeum igazgatója, ősrégészettel foglalkozott. A szegedi tanyavilág ismerője könyveiben új oldalról világítja meg a magyar falu életét. Aranykoporsó c. regénye a klasszikus ókor világának poetikus szépségű rajza. Alábbi írása 1928-ban jelent meg.)

Szürke hétköznapi szelíd királya, sikoltozó gondok elnyugosztolója és csöndes örömöknek osztogatója drága szép húsvéti vasárnap, eljössz-e még valaha Megváltónk e világra? Kék selyemernyődet, amely alatt elférnek a föld minden nemzetiségei, fölnyitod-e még egyszer szívünkben, hogy megvidámodva nézegessünk fel alóla Istenatyánkhoz. Aki a halál legyőzésének napjául választott Tégedet, s velünk gyermekeivel való összebékülésének idejéül szentelt? Fogunk-e még valaha örülni ünneplőruhás reggelednek, rendesen dúsabb asztalt terítő delednek és derűs estednek, mely mosolyogva megy meghalni, mint a dolga végzett öreg ember és puha kezét áldóan teszi a fejünkre: Ne féljétek, visszajövök még hozzátok.

Húsvét, drága szép Húsvét-vasárnap, de megcsaltál bennünket, mikor utóljára tettél le öledből, hol gyermeki bizalommal játszadoztunk és azt ígérted, hogy visszajössz hozzánk! Azóta nagyon megsokasodtak a napok, de Te többet nem voltál köztünk. Azóta nincs Húsvét a világon, csak hétköznapiak vannak, amelyeknek sem kezdetük, sem végük, amelyek lassú percegéssel örlik a világot: fáradt nagyszerdák, amelyek szörkámzsában vánszorognak, a rémületes Nagypéntekek, amelyek vérével veszik a megostorozott és megtöviskoszorúzott, az ecettel és epével itott Igazságnak.

Húsvét, drága szép Húsvét-vasárnap, aki magad is hősi halottá váltál a lövészárkokban és azóta csak árnyékképed jár vissza közénk, tudod-e, hogy mióta elhagytál bennünket, azóta olyan ez a föld, mintha más csillagra költözött volna róla a Bárány, aki magára vette a világ bűneit és mintha föltámadtak volna a régi sötét istenek, akiket a világ teremtése óta teremtett az ember a maga képére és hasonlatosságára.

Húsvét, drága szép Húsvét-vasárnap, akit mi emberek nem tudunk érdeme szerint becsülni, míg közénk jártál, akit unottan hesegettünk el, mint hivatlanul vállunkra szálló kezes galambot. Virágos kalappal lobogtatunk-e még feléd „Istenhozott”-tal valaha? Harangjaid szólnak-e még úgy, mint soha más napokon, hogy kész imádság lesz magá a hallgatásuk. Dologtevő napok magvető fáradalmai után zenében, költészetben, művészetben találunk-e még egyszer édes enyhülést? A kiskocsmák megszokott zugában, a jó cimborák között polgári életünk ünneplő örömeit, vidám tréfáit megtaláltatod-e még velünk? Baráti asztalnál összeülünk-e még, úgy mint régen, nem azt keresve embertestvérünkben ami elválaszt, hanem ami összeköt és elbeszélgetve a világ sorsáról arról

ami volt és arról ami lesz. A rettentő háborúról, a forradalomról, az ellenforradalomról, mint fakuló emlékről megbocsátóan nemcsak a magunk bűneiről de a másokéről is, büszkén a hőstettekről, amelyek hallatára irigyen reszketnek meg a régi hősök behorpadt sírján a borostyán-gallyak és halkán könnyet csordítva a pohárba, az új Hősökről, kiknek vére kiontatott.

Húsvét, drága szép Húsvét vasárnap, hogy fognak szeretni a szegény fáradtható fagyvette reményű emberek, ha még egyszer igazán visszajössz! Hogy fogunk ujjongani s hogy fogjuk áldani Isten-atyánkat, aki kibékült a gyermekeivel s Téged küldött vissza szeretete követe gyanánt. Hogy fogunk imádkozni, tombolni és dalolni! . . . Vagy csak sírni az öröm könnyeit a föld egyik sarkától a másikig, hogy újra igazán Húsvét lett a világon!

(Kovács György szv. főtörm. gyűjteményéből.)

Közösségi, egyesületi és társadalmi események

Ausztrália

Sydney (New South Wales). 1976. XI. 27-én rendezte meg csoportunk az MHBK-ba tartozó bajtársakkal karöltve szokásos évi piknikjét. Több, mint százan vettek részt a bajtársak és hozzátartozóik a hangulatos összejövetelen, hol Keresztes János főtörm. „fenséges” bogrács gulyással Molnár István és Hidvégi István bs-ak feleségei leányaikkal és menyekkel az élen igazi, kitűnő fokhagymás lángossal vendégelték meg a megjelenteket. (v.dr.J.I. 1976. XII.14)

Perth (Western Ausztrália). A csoporthoz tartozó bajtársaink 1977.II. 13-án emlékeztek meg a Csendőr napról és már jóelőre a „Perthi Magyar Hírek”-ben hozták barátaik és jó ismerőseik tudomására, hogy a r.kath. megemlékezés a magyar Tisztelendő Nővérek kápolnájában a 10 órakor kezdődő szentmisén, míg az evangélikus és református ima 11 órakor lesz a Magyar Otthonban tartandó istentiszteleten. „A lelkészek a Csendőr nap alkalmával meg fognak emlékezni a m.kir. Csendőrségről, imádkoznak halottainkért és rabságban szenvedő bajtársainkért. Kérik a híveket, hogy a hitbeli együttérzés és testvéri együvértartozás kifejezésül minél számosabban jelenjenek meg.” (v.Sz.L.J.1977.I.5.)

Adelaide (South Ausztrália). A bajtársak az 1977. évi Csendőrnapot február 13-án, vasárnap tartották meg ismét a főváros szívében lévő gyönyörű Botanic Park-ban óriási fák árnyékában, egésznapos piknik keretében. A forró nyár derekán is hagyományosan kellemes időt kaptak a bajtársak, pedig két nappal előtte 40 C fokig kúszott fel a hőmérő. Megjelent 17 bajtárs, alig 2-3 volt távol, s a hozzátartozókkal és jóbarátokkal együtt 50-en felül voltak. A magukkal hozott és jó hangulatban elfogyasztott ebéd után, a kora délutáni órákban került sor a Csendőrnapi méltatására. A csoport vezetője emlékezett meg a közel 100 éves Tesztület hőseiről, akik a közbiztonságért és a Haza védelmében áldozták életüket. A csoport 25 év alatti veszteségeinek száma az elmúlt év során szaporodott: két újabb bs. távozott el. Ismertette egy volt alárendeltje hőstettét, aki 1945 után, maga is fogoly, kétszáz bajtársat mentett ki az egy évi kényszermunkából. Bejelentette, hogy Pápai Istvánné, szül. Varga Máriát, a helybeli leánycserkészcsapat parancsnokát sok évi áldozatos és eredményes szervező és nevelő munkájáért a Suverén Szt. László Rend és Társaság tagjai közé felvette. Pápai Istvánné a legidősebb bs. Varga István főtörm leánya, kit a csoportvezető ott a nagy csendőrcsalád jelenlétében fel is avatott. Közölte, hogy a csendőrbs-ak még otthonról szerető jóbarátja és a csoport tiszteletbeli csendőre Dr. Krassay Antal szkv. orvos alez. a közel múltban töltötte be 80. életévét és újból kifejezte szerencsekívánatait az összes bs. nevében. A megjelentek a késő délutáni órákig maradtak együtt igen jó hangulatban. (U.M.1977.II.23)